

Psihometrijska validacija hrvatskog prijevoda Melbourne DMQ - upitnika donošenja odluka

Andrić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:177503>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Jelena Andrić

**PSIHOMETRIJSKA VALIDACIJA
HRVATSKOG PRIJEVODA MELBOURNE
DMQ – UPITNIKA DONOŠENJA ODLUKA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU

Jelena Andrić

**PSIHOMETRIJSKA VALIDACIJA
HRVATSKOG PRIJEVODA MELBOURNE
DMQ – UPITNIKA DONOŠENJA ODLUKA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Goran Milas

Zagreb, 2024.

Sažetak

Cilj ovog rada bio je prijevod i psihometrijska validacija Melbourne DMQ - upitnika donošenja odluka. U istraživanju je sudjelovalo 177 studenata različitih studijskih smjerova i godina na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, među kojima je bilo 82,5% ženskih i 17,5% muških sudionika. Prosječna dob sudionika bila je 21,92 godine ($SD = 3,53$). Istraživanje je provedeno grupno, na kraju različitih predavanja, na način da je sudionicima na projektoru prikazan QR kod čijim skeniranjem su otvorili *Google* Obrazac. Korišteni su Melbourne DMQ upitnik, IPIP-20S, Rosenbergova skala samopoštovanja i čestica za mjerenje zadovoljstva životom. Rezultati su pokazali dobre pouzdanosti za supskale pozornosti ($\alpha = 0,795$), nesigurnosti ($\alpha = 0,738$) i samopouzdanja pri donošenju odluka ($\alpha = 0,795$) te visoke pouzdanosti za supskale prenošenja odgovornosti ($\alpha = 0,872$) i odugovlačenja ($\alpha = 0,856$). Faktorskom analizom potvrđeno je postojanje četiri faktora. Neadekvatni stilovi donošenja odluka bili su umjereno povezani, dok pozornost nije bila povezana s drugim stilovima. Samopouzdanje pri donošenju odluka umjereno je negativno povezano s prenošenjem odgovornosti, odugovlačenjem i nesigurnosti, a slabo pozitivno s pozornošću. Dobivene su umjerene negativne povezanosti samopoštovanja i neadekvatnih obrazaca, također umjerena pozitivna korelacija dobivena je između samopouzdanja pri donošenju odluka i samopoštovanja mjerenim Rosenbergovom skalom samopoštovanja. Zadovoljstvo životom neznatno je negativno povezano s prenošenjem odgovornosti, a nisko negativno povezano s odugovlačenjem i nesigurnosti. Pronađena je slaba pozitivna povezanost savjesnosti i pozornosti te umjerena negativna povezanost savjesnosti i odugovlačenja. Dodatno, dobivene su neznatne do slabe pozitivne povezanosti pozornosti s emocionalnom stabilnosti i intelektom te slabe do umjerene negativne povezanosti neadaptivnih stilova s ekstraverzijom, emocionalnom stabilnosti i intelektom. Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da prijevod Melbourne DMQ - upitnika donošenja odluka ima zadovoljavajuće i prihvatljive metrijske karakteristike.

Ključne riječi: stilovi donošenja odluka, samopoštovanje, zadovoljstvo životom, osobine ličnosti

Abstract

The goal of this study was the translation and psychometric validation of the Melbourne DMQ Decision Making Questionnaire. 177 students, from various fields of study and years at the Faculty of Croatian Studies of the University of Zagreb, partook in the study, with 82.5% female and 17.5% male participants. The average age of the participants was 21.92 ($SD = 3.53$). The study was conducted in groups at the end of different lectures, where participants were shown a QR code on a projector screen, scanning of which would open a Google Form. The Melbourne DMQ Questionnaire, IPIP 20, Rosenberg Self-Esteem Scale, and a life satisfaction item were used in the study. The results showed good reliabilities for the subscales of vigilance ($\alpha = 0.795$), hypervigilance ($\alpha = 0.738$), and decision-making self-esteem ($\alpha = 0.795$), as well as high reliabilities for the subscales of buck-passing ($\alpha = 0.872$) and procrastination ($\alpha = 0.856$). Factor analysis confirmed the existence of four factors. Inadequate decision-making styles were moderately interrelated, while vigilance was not associated with other styles. Decision-making self-esteem was moderately negatively correlated with buck-passing, procrastination and hypervigilance, and weakly positively correlated with vigilance. Moderate negative correlations were found between self-esteem and maladaptive patterns, and a moderate positive correlation was found between decision-making self-esteem and self-esteem as measured by the Rosenberg Self-Esteem Scale. Life satisfaction was slightly negatively correlated with buck-passing and

weakly negatively correlated with procrastination and hypervigilance. Conscientiousness showed a weak positive correlation with vigilance and a moderate negative correlation with procrastination. Additionally, weak to moderate positive correlations were found between vigilance and emotional stability and intellect, and weak to moderate negative correlations were found between maladaptive styles and extraversion, emotional stability, and intellect. Based on the results obtained, it can be concluded that the translation of the Melbourne questionnaire has satisfactory and acceptable metric characteristics.

Keywords: decision-making styles, self-esteem, life satisfaction, personality traits

Sadržaj

Uvod	2
<i>Donošenje odluka</i>	2
<i>Mjerenje stilova donošenja odluka</i>	2
<i>Teorija o donošenju odluka pod stresom</i>	3
<i>Flinderov upitnik o donošenju odluka</i>	4
<i>Validacija Flinderovog upitnika donošenja odluka i novi Melbourn upitnik donošenja odluka (engl. Melbourne Decision Making Questionnaire - MDMQ, Mann i sur., 1997)</i> ..	5
<i>Donošenje odluka i ličnost</i>	6
<i>Donošenje odluka i samopoštovanje</i>	7
<i>Donošenje odluka i zadovoljstvo životom</i>	8
<i>Donošenje odluka i ostali konstrukti</i>	8
<i>Vажnost ovog istraživanja</i>	9
Ciljevi i problemi	11
Metoda	12
<i>Sudionici</i>	12
<i>Instrumenti</i>	12
<i>Melbourne DMQ – Upitnik donošenja odluka (engl. Melbourne Decision Making Questionnaire, Mann i sur., 1997)</i>	12
<i>IPIP-20S (Andreis i sur., 2021)</i>	13
<i>Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg Self-Esteem Scale, Rosenberg, 1965)</i> 13	
<i>Mjerenje zadovoljstva životom</i>	14
<i>Postupak</i>	14
<i>Pilot istraživanje</i>	14
<i>Glavno istraživanje</i>	15
Rezultati	16
<i>Deskriptivna statistika i analiza pouzdanosti</i>	16
<i>Eksploratorna faktorska analiza</i>	19
<i>Konfirmatorna faktorska analiza</i>	22
<i>Povezanosti među konstruktima</i>	23
Rasprava	25
Zaključak	30
Literatura	31
Prilozi	35

Uvod

Donošenje odluka

Američka psihološka asocijacija (APA; 2018) donošenje odluka definira kao kognitivni proces pri kojemu osoba odabire između dvije ili više ponuđenih alternativa pri čemu odluke mogu varirati od relativno jednostavnih (npr. naručivanje jela u restoranu) do složenih (npr. odabir životnog partnera). U procesu donošenja odluka, ključnu ulogu imaju različiti čimbenici, poput individualnih razlika, emocionalnih stanja i socijalnog konteksta (Kahneman, 2013).

U zadnje se vrijeme sve više autora bavi individualnim razlikama u donošenju odluka (Parker i sur., 2007). Odlučivanje se smatra vještinom koja se kroz život može unaprijediti, što naposljetku dovodi do donošenja boljih odluka i većeg zadovoljstva životom (Filipe i sur., 2020). Posjedovanje djelotvornih vještina donošenja odluka, kao i samopouzdanja pri donošenju odluka, vrlo je bitno za svladavanje svakodnevnih izazova (Deniz, 2011). Kako bi se moglo raditi na poboljšanju vještina donošenja odluka, važno je poznavati i prepoznati obrasce ponašanja koje ljudi iskazuju u procesu donošenja odluka. Prema Harren (1979) stil donošenja odluka odnosi se na karakterističan način na koji pojedinac percipira i odgovara na situaciju u kojoj mora donijeti odluku, odnosno način na koji pojedinac pristupa donošenju odluka. Također, Harren (1979) navodi tri stila donošenja odluka: racionalan, intuitivan i ovisan. Racionalan i intuitivan stil uključuju osobnu odgovornost za donošenje odluka, dok kod ovisnog stila dolazi do prenošenja odgovornosti. Razlika između racionalnog i intuitivnog jest manjak predviđanja budućih događaja, traženja informacija i odvagivanja između opcija. Intuitivan stil pažnju preusmjerava na emocije koje su baza za donošenje odluka (Harren, 1979).

Mjerenje stilova donošenja odluka

U svrhu prepoznavanja obrazaca donošenja odluka konstruirano je nekoliko upitnika. Scott i Bruce (1995) razvili su Upitnik generalnih stilova donošenja odluka (*General Decision-Making Style - GMS*) koji mjeri pet stilova donošenja odluka: racionalni, intuitivni, ovisni, izbjegavajući i spontani. Inventar stilova donošenja odluka (*Decision Style Inventory - DSI*) koristi se za procjenu četiri osnovna stila donošenja odluka: direktivni, analitički, konceptualni i bihevioralni (Rowe i Mason, 1987). Naposljetku, Melbourne upitnik donošenja odluka (*Melbourne Decision Making Questionnaire – MDMQ*) mjeri četiri stila donošenja odluka: pozornost, prenošenje odgovornosti, odugovlačenje i nesigurnost. Potonji je upitnik usmjeren

na osobu, osjetljiv na emocionalne aspekte osobe te omogućuje postavljanje referentnog okvira za interpersonalnu i intrapersonalnu usporedbu mogućih promjena u procesu donošenja odluka (Filipe i sur., 2020).

Teorija o donošenju odluka pod stresom

Prema Teoriji donošenja odluka pod stresom (engl. *Conflict theory of decision making*; Mann i sur., 1977 prema Mann i sur., 1997) glavna determinanta neuspjeha u donošenju kvalitetnih odluka jest stres. Autori (Mann i sur., 1997) navode kako do konflikta dolazi kada u isto vrijeme postoje oprečne unutarnje tendencije (primjerice prihvaćanje nasuprot neprihvatanju novonastale situacije) što dovodi do stresa uzrokovanog neispunjavanjem nekih očekivanja i/ili potreba. Psihološki stres uzrokovan obavezom da se donese odluka proizlazi iz najmanje dva izvora: 1) brige o ozbiljnim osobnim, materijalnim i socijalnim gubitcima koji bi se mogli dogoditi bez obzira na izabranu opciju i 2) zabrinutosti zbog gubitka reputacije ili samopouzdanja ako se odluka pokaže lošom (Mann i sur., 1977, prema Mann i sur., 1997).

Prema spomenutoj teoriji, obrazac suočavanja sa stresom prilikom donošenja odluka ovisi o prisutnosti, odnosno odsutnosti, tri prethodna uvjeta: svjesnosti o ozbiljnosti rizika željene alternative, nade da će se naći bolja alternativa i uvjerenju da imamo dovoljno vremena za promišljanje prije donošenja odluke (Mann i sur., 1997). Autori su identificirali pet osnovnih obrazaca nošenja sa stresom uzrokovanim teškom i potencijalno opasnom odlukom (Mann i sur., 1977).

Nekritičko pridržavanje (engl. *Unconflicted adherence*) jest obrazac pri kojemu donositelj odluka ignorira informacije o mogućim rizicima i gubitcima te ustrajno održava trenutni slijed događaja (Mann i sur., 1997). Mogući primjer nekritičkog pridržavanja mogli bi biti mnogi bankarski i financijski menadžeri prije globalne financijske krize 2008. godine. Unatoč brojnim upozorenjima o prekomjernom riziku povezanom s hipotekarnim vrijednosnim papirima i složenim financijskim instrumentima, mnogi su ignorirali te rizike i nastavili poslovati na isti način. Oni su odlučili slijediti trenutni smjer poslovanja, zanemarujući potencijalne negativne ishode koji su na kraju doveli do kolapsa financijskog tržišta i globalne recesije (Financial Crisis Inquiry Commission, 2011).

Nekritička promjena (engl. *Unconflicted change*) obrazac je pri kojemu donositelj odluka nekritički usvaja istaknutu opciju ili onu koja se najviše preporuča (Mann i sur., 1997).

Obrambeno izbjegavanje (engl. *Defensive avoidance*) odnosi se na obrazac u kojemu donositelj odluke prokrastinira, prebacuje odgovornost donošenja odluke na drugu osobu ili

izmišlja razloge kako bi podupro najmanje nepoželjnu alternativu. Ovakav način donošenja odluka često se povezuje s visokim stresom te nepotpunom i pristranim tumačenjem informacija (Mann i sur., 1997). Do ovog obrasca dolazi u situacijama kada nema velikog vremenskog pritiska (Phillips i Reddie, 2007).

Nesigurnost (engl. *Hypervigilance*) jest obrazac pri kojemu osoba „mahnito“ traži izlaz iz situacije te se zbog vremenskog pritiska impulzivno „hvata“ za brza rješenja koja će omogućiti trenutno olakšanje. Zbog emocionalnog uzbuđenja i ograničene pažnje, osoba zanemaruje cijeli niz posljedica koje bi njen izbor mogao donijeti (Mann i sur., 1997). Do ovog obrasca dolazi u situacijama kada je vremenski pritisak jak i/ili kada su resursi ograničeni (Phillips i Reddie, 2007) U ekstremnijim oblicima pretjerani oprez je stanje nalik panici (Mann i sur., 1997).

Zadnji te ujedno i jedini obrazac koji omogućuje zdravo i racionalno donošenje odluka je **pozornost** (engl. *Vigilance*). Donositelj odluka razjašnjava željene ciljeve, razmatra niz alternativa, traži relevantne informacije koje asimilira na nepristran način te pažljivo procjenjuje alternative prije donošenja odluke (Mann i sur., 1997).

Pretpostavlja se da svaka osoba pri donošenju različitih odluka koristi sve navedene obrasce, no postoje individualne razlike u tendenciji oslanjanja na suboptimalne obrasce (obrambeno izbjegavanje i nesigurnost) kako bi izbjegli stresne odluke (Mann i sur., 1997). U svome radu Filipe i suradnici (2020) navode brojne radove drugih autora koji potvrđuju povezanost svih ostalih suboptimalnih obrazaca te podupri pretpostavku da osoba ovisno o kontekstu može kombinirati i/ili izmjenjivati više neadekvatnih obrazaca suočavanja sa stresnim odlukama.

Flinderov upitnik o donošenju odluka

U svrhu mjerenja i određivanja obrazaca suočavanja sa stresnim odlukama, prvotno je konstruiran Flinderov upitnik o donošenju odluka (Mann, 1982 prema Mann i sur., 1997). Flinderov upitnik donošenja odluka, temeljeći se na Teoriji donošenja odluka pod stresom (Mann i sur., 1977), mjeri tri od pet obrazaca ponašanja opisanih u navedenoj teoriji: pozornost, nesigurnost i obrambeno izbjegavanje te još tri skale koje mjere različite aspekte obrambenog izbjegavanja: odugovlačenje/prokrastinacija, prenošenje odgovornosti i racionalizacija (Mann, 1982 prema Mann i sur., 1997).

Validacija Flinderovog upitnika donošenja odluka i novi Melbourn upitnik donošenja odluka (engl. Melbourne Decision Making Questionnaire - MDMQ, Mann i sur., 1997)

Kako bi se provjerila valjanost Flinderovog upitnika o donošenju odluka postavljeno je pet mogućih modela. Modeli su osmišljeni u skladu s Teorijom o donošenju odluka po stresom, a razlikuju se prema složenosti. **Prvi je model** najjednostavniji te se sastoji od dva faktora. Prvi faktor je pozornost kao jedini adaptivni način donošenja odluka, dok su u drugom faktoru ostalih pet **neadaptivnih** obrazaca donošenja odluka (Mann i sur., 1997). **Drugim se modelom** pretpostavlja da se obrasci mogu podijeliti na tri grupe: pozornost, nesigurnost te obrambeno izbjegavanje (uključujući sve njegove oblike). Stoga se ovaj model sastoji od 3 faktora. **Treći model** sadrži šest faktora (pozornost, nesigurnost, obrambeno izbjegavanje, odugovlačenje, prenošenje odgovornost te racionalizacija) koji svaki odvojeno doprinose opisivanju strategija donošenja odluka. **Četvrti model** proširenje je prvog modela gdje je pozornost poseban faktor, dok je neadaptivan način faktor višeg reda u kojem su zadržani nesigurnost i svi oblici obrambenog izbjegavanja. Posljednji **peti model** nadogradnja je drugog modela. Ovaj model sadrži pozornost i nesigurnost kao zasebne faktore, dok je obrambeno izbjegavanje faktor višeg reda, a sastoji se od prenošenja odgovornosti, odugovlačenja/prokrastinacije i racionalizacije kao faktorima nižeg reda (Mann i sur., 1997). Nijedan od navedenih modela, nakon provedene konfirmatorne faktorske analize, nije odgovarao podacima. Treći model se pokazao boljim od ostalih, stoga su autori proveli daljnje analize u svrhu njegova poboljšanja (Mann i sur., 1997). Naposljetku je broj faktora smanjen na četiri: pozornost, nesigurnost, odugovlačenje/prokrastinacija i prenošenje odgovornosti.

Konfirmatornom faktorskom analizom novonastalog upitnika dobiveno je dobro slaganje na cijelom uzorku (*GFI* 0,92, *AGFI* 0,90, *RMSR* 0,05, χ^2/df omjer 9,01) kao i na uzorcima na šest različitih zemalja. Najbolje slaganje postignuto je na uzorku Sjedinjenih Američkih Država (*GFI* 0,89, *AGFI* 0,86, *RMSR* 0,05, χ^2/df 3,63), a najlošije na Novozelandskom uzorku (*GFI* 0,78, *AGFI* 0,72, *RMSR* 0,09, χ^2/df 5,51). Također, slična slaganja dobivena su na zapadnim i azijskim uzorcima što upućuje na korisnost modela u različitim kulturama (Mann i sur., 1997). MDMQ do sada je preveden na nekoliko jezika u nekoliko država od kojih dva prijevoda nisu uspjela održati strukturu originalnog upitnika (Filipe i sur., 2020). Također, upitnik se koristio u različitim istraživanjima u srednjoškolskom i visokom obrazovanju, onkološkim istraživanjima, istraživanjima vezanim uz mentalno zdravlje, profesionalno usmjeravanje, ratno zrakoplovstvo te seksualnost (Filipe i sur., 2020).

Melbourne DMQ sastoji se od dva dijela. Prvi dio sa šest čestica mjeri samopouzdanje pri donošenju odluka (Mann i sur., 1998). Drugi dio MDMQ sadrži 22 čestice sa četiri supskale kojima mjeri preferirane obrasce i strategije nošenja s konfliktom pri donošenju odluka: pozornost (engl. *Vigilance*), nesigurnost (engl. *Hypervigilance*), odugovlačenje/prokrastinacija (engl. *Procrastination*) i prenošenje odgovornosti (engl. *Buck-passing*) (Mann i sur., 1997). Pouzdanost MDMQ I. mjerena Cronbach alfa iznosi 0,74 (Mann i sur., 1998). Pouzdanosti mjerene Cronbach alfa iznose 0,80 za supskalu pozornost, 0,87 za prenošenje odgovornosti, 0,81 za odugovlačenje te 0,74 za nesigurnost. Nadalje, konfirmatornom faktorskom analizom dobiveno je dobro slaganje modela s podacima (*GFI* 0,92, *AGFI* 0,90, *RMSR* 0,05, χ^2/df omjer 9,01) (Mann i sur., 1997).

Donošenje odluka i ličnost

Velepetori model ličnosti (*Big-Five*) razvijen je unutar leksičkog pristupa psihologije ličnosti, a sastoji se od pet međusobno ortogonalnih faktora: Ekstraverzija, Ugodnost, Savjesnost, Emocionalna stabilnost i Intelekt (Goldberg, 1992; Goldberg, 1993).

Savjesnost uključuje šest aspekata: samodisciplina, težnja prema uspjehu, promišljenost, kompetentnost, red i dužnost (Costa i McCrae, 1995). Navedene osobine važne su za pažljivo donošenje odluka koje podrazumijeva evaluaciju različitih opcija te razvijanje strategija za dolazak do željenog cilja (Rahaman, 2014). Stoga se očekuje pozitivna povezanost savjesnosti s obrascem pozornosti. Nasuprot tome, ostali neadaptivni obrasci donošenja odluka, za koje su karakteristični stres, impulzivnost i preplavljenost samim procesom donošenja odluka, trebali bi biti negativno povezani sa savjesnosti (Rahaman, 2014).

Intelekt uključuje kreativnost, znatiželju, originalnost, sklonost razmišljanju i maštovitost (Mlačić, 2002). Kako bi se odluke donosilo na adaptivan način, bitno je da osoba ima kapacitet za razvijanje različitih strategija (Rahaman, 2014). Stoga se očekuje da će intelekt biti pozitivno povezan sa pozornosti, a negativno s nesigurnošću, prenošenjem odgovornosti i odugovlačenjem.

Kada su pod stresom, osobe s izraženim neuroticizmom podložnije su negativnom afektu, poput straha, srama, impulzivnosti i sl. (Costa i McCrae, 1995). Pozoran način donošenja odluka jedini je način donošenja odluka koji omogućuje zdravo i racionalno donošenje odluka, dok se nesigurnost i defenzivni načini povezuju s visokim stresom (Mann i sur., 1997). Nastavno na navedeno, očekuje se da će neadaptivni načini donošenja odluka biti pozitivno povezani s neuroticizmom, a pozoran način negativno povezan s neuroticizmom.

Rezultati jednog istraživanja (Rahaman, 2014) pokazuju da je savjesnost pozitivan prediktor pozornog stila donošenja odluka, dok neuroticizam negativno predviđa takav stil donošenja odluka. Ekstraverzija je negativno, a neuroticizam pozitivno predviđao prenošenje odgovornosti (Rahaman, 2014). Nadalje, dobivena je slaba pozitivna korelacija neroticizma i prokrastinacije te slaba negativna korelacija savjesnosti i prokrastinacije, dok je neuroticizam pozitivno predviđao nesigurnost (Rahaman, 2014). Iako je u ovome istraživanju korišten intelekt, zbog srodnosti tog pojma s otvorenosti prema iskustvu, ističe se kako je otvorenost prema iskustvu pozitivan prediktor pozornog stila donošenja odluka, a negativan prenošenja odgovornosti (Rahaman, 2014).

Donošenje odluka i samopoštovanje

Donošenje odluka izaziva stres i može narušiti osjećaj osobne dobrobiti; posebice kada su odluke teške i imaju negativne ishode, odluke mogu narušiti samopoštovanje i samopouzdanje (Filipe i sur., 2020). Model donošenja odluka pod stresom glavnim izvorom stresa kod donositelja odluka smatra prijetnju da će se u pitanje dovesti njegove sposobnosti i reputacija (Mann i sur., 1998). Smatra se da takav psihološki stres posljedično dovodi do smanjenja samopouzdanja pri donošenju odluka (Mann i sur., 1997).

Rosenberg (1965) samopoštovanje smatra nečijim pozitivnim ili negativnim stavom prema sebi te njegovu/njezinu evaluaciju vlastitih misli i osjećaja u odnosu na sebe. Osobe koje imaju visoko samopoštovanje poštuju se i smatraju se vrijednima. Također, osobe visokog samopoštovanja vjeruju u svoju sposobnost donošenja odluka, smatraju se uspješnima i misle da će njihove odluke završiti dobro (Mann i sur., 1998). Nasuprot tome, osobe sklone odbacivanju sebe, nezadovoljstvu sobom i prijeziru prema sebi imaju nisko samopoštovanje (Rosenberg, 1965). Također, osobe koje koriste izbjegavajuće stilove ne vjeruju u sebe, što onda dovodi odgađanju donošenja odluka i prenošenju odgovornosti na druge ljude (Deniz, 2006).

Osobe s visokim samopouzdanjem pri donošenju odluka imaju veće vještine rješavanja problema i koriste pozitivne načine donošenja odluka (Colakkadioglu i Deniz, 2015). Samopouzdanje pri donošenju odluka pokazalo se pozitivno povezanim s pozornim obrascem donošenja odluka, a negativno povezanim s prokrastinacijom, prenošenjem odgovornosti i nesigurnosti (Mann i sur., 1998; Phillips i Reddie, 2007; Filipe i sur., 2020). Smatra se da se samopoštovanje osnažuje pozornim načinom donošenja odluka, a snižava korištenjem ostalih načina donošenja odluka (Filipe i sur., 2020). Nadalje, samopouzdanje pri donošenju odluka ovisi o kvaliteti prijašnjih iskustava. Kada je osoba suočena s velikim brojem stresnih ili

negativnih odluka, povjerenje u sebe je smanjeno te prilikom donošenja odluka osoba doživljava veći osjećaj nemoći što naposljetku dovodi češćem korištenju neadekvatnih stilova donošenja odluka (Starcke i Brand, 2012). Očekuje se da bi samopoštovanje trebalo biti srednje do visoko povezano s dijelom MDMQ I. koji se odnosi na samopouzdanje pojedinca pri donošenju odluka. Također, očekuje se pozitivna povezanost obiju mjera samopoštovanja s pozornim obrascem donošenja odluka, a negativna povezanost s ostalim (neadaptivnim) obrascima.

Donošenje odluka i zadovoljstvo životom

Subjektivna dobrobit kognitivne su i afektivne evaluacije svoga života kao cjeline (Diener i sur., 2002). Kognitivna komponenta subjektivne dobrobiti naziva se zadovoljstvo životom, a definira se kao evaluacijski proces u kojemu osoba procjenjuje kvalitetu svoga života (Andrews i Withey, 1976; Pavot i Diener, 1993). Zadovoljstvo životom dijeli se na dva aspekta: globalno zadovoljstvo životom i zadovoljstvo pojedinim područjima života prema osobno postavljenim kriterijima. Globalno zadovoljstvo životom uključuje širu, kognitivno utemeljenu evaluaciju pojedinca o kvaliteti života u cjelini, dok se zadovoljstvo pojedinim područjima života odnosi na evaluaciju različitih aspekata života (Pavot i Diener, 1993).

Donošenje odluka na zdrav način može povećati zadovoljstvo životom, dok neučinkoviti obrasci donošenja odluka predviđaju niže zadovoljstvo životom (Deniz, 2006; Bubić i Erceg, 2016). Pojedinci očekuju da će njihovo zadovoljstvo životom biti veće ako će biti zadovoljni svojim odlukama (Deniz, 2006). Također u istraživanju Filipe i suradnika (2020) dobivena je visoka povezanost samopouzdanja pri donošenju odluka i zadovoljstva životom. Nadalje, izbjegavanje i/ili odgađanje donošenja odluka može imati negativan utjecaj na zadovoljstvo životom (Deniz, 2006). Rezultati prijašnjih istraživanja pokazali su pozitivnu povezanost pozornog stila i zadovoljstva životom, dok su ostali načini donošenja odluka negativno povezani sa zadovoljstvom životom (Deniz, 2006; Filipe i sur., 2020).

Donošenje odluka i ostali konstrukti

Cardona Isaza i suradnici (2021) pronašli su pozitivnu povezanost pozornog stila donošenja odluka s pozornošću, jasnoćom, emocionalnim oporavkom i prosocijalnim ponašanjem te negativnu povezanost s antisocijalnim ponašanjem kod adolescenata. Također, pronađena je pozitivna povezanost odugovlačenja, prenošenja odgovornosti i nesigurnosti s kognitivnim

distorzijama (Cardona Isaza i sur., 2021). Na uzorku adolescenata prijestupnika dobivene su pozitivne korelacije svih stilova donošenja odluka sa supskalama empatije (zauzimanje perspektive, zamišljanje, empatična zabrinutost i osobna neugoda), dok je samo pozornost bila povezana s emocionalnom inteligencijom (Cardona Isaza i sur., 2022). Istraživanje koje je proveo Deniz (2011) pokazalo je da je stil privrženosti prediktor stila donošenja odluka i samopouzdanja pri donošenju odluka. Pronađena je negativna povezanost pozitivnog afekta s neadaptivnim načinima donošenja odluka, kao i visoka pozitivna povezanost istih s negativnim afektom (Filipe i sur., 2020). Mlađi odrasli imaju više vrijednosti na skalama odugovlačenja, nesigurnosti i prenošenja odgovornosti nasuprot odraslima (Filipe i sur., 2020). Kod žena su uočeni viši rezultati na skali nesigurnosti u odnosu na muškarce (Filipe i sur., 2020).

Važnost ovog istraživanja

Pri prijevodu upitnika, vodilo se računa o očuvanju izvornog značenja svake čestice, dok se istovremeno osiguravalo da su čestice relevantne i "u duhu" hrvatskog jezika te da ih sudionici razumiju i sukladno tome daju svoju procjenu. Da bi se isto postiglo, korištena je metoda povratnog prevođenja (*back translation*). Navedena metoda uključuje da bilingvalna osoba prevede čestice s hrvatskog natrag na engleski, čime se provjerava preciznost i sukladnost prijevoda s izvornim značenjem. Povratno prevođenje pomaže u identificiranju mogućih odstupanja ili nesporazuma koji mogu nastati tijekom prijevoda.

Kako bi se identificirali i ispravili eventualni problemi u prevođenju i razumijevanju čestica, provedeno je pilot istraživanje. Nakon pilot istraživanja, neke čestice su prilagođene. Nadalje, u pilot istraživanju dobivene su zadovoljavajuće do visoke pouzdanosti supskala, a pretpostavljena faktorska struktura (četiri faktora) upitnika je potvrđena.

Prijevod i adaptacija Melbourne upitnika donošenja odluka (MDMQ) na hrvatski jezik doprinjet će razumijevanju i prepoznavanju stilova donošenja odluka, te omogućiti njegovo korištenje u različitim područjima, uključujući organizacije, kliničku praksu, savjetovanje i druga područja. Identifikacija obrazaca donošenja odluka mogla bi pomoći u razvoju intervencija koje pomažu pojedincima da poboljšaju svoje sposobnosti donošenja odluka. Na primjer, osobama koje imaju tendenciju izbjegavati donošenje odluka možda bi se moglo pomoći razviti strategije za prevladavanje te sklonosti. Nadalje, pacijenti s poremećajima raspoloženja često imaju poteškoća u donošenju odluka pa donose neoptimalne odluke koje mogu imati negativne životne posljedice (Alexander i sur., 2017). Stoga bi razumijevanje stilova donošenja odluka moglo pomoći terapeutima da prepoznaju i adresiraju obrasce

ponašanja koji mogu biti povezani s različitim psihičkim problemima. U organizacijskom kontekstu, prepoznavanje stilova donošenja odluka moglo bi pomoći menadžerima i timovima da bolje razumiju kako različiti članovi tima donose odluke, čime bi se potencijalno popravila timska dinamika i poboljšala učinkovitost organizacije. U obrazovnim institucijama, ovaj bi upitnik mogao pridonijeti pružanju personalizirane podrške te usmjeravanju.

Upitnik će također omogućiti preciznije istraživanje psiholoških aspekata donošenja odluka unutar hrvatskog konteksta, što može pomoći u kreiranju ciljanih intervencija za poboljšanje strategija donošenja odluka, a naposljetku i kvalitete života pojedinaca.

Ciljevi i problemi

S obzirom na nedostatak upitnika kojima se određuje stil donošenja odluka na hrvatskom jeziku, cilj je ovog istraživanja prijevod i psihometrijska validacija Melbourne DMQ – Upitnika donošenja odluka na uzorku hrvatskih studenata različitih usmjerenja.

Specifični problemi istraživanja:

1. Provjeriti pouzdanost MDMQ

Hipoteza:

- a) Očekuju se zadovoljavajuće pouzdanosti oba djela upitnika MDMQ u rangu 0,80

2. Provjeriti konstruktnu valjanost - faktorsku strukturu MDMQ II.

Hipoteze:

- a) Očekuje se faktorska struktura usporediva sa strukturom dobivenom pri konstrukciji instrumenta, tj. četiri glavna faktora
- b) Očekuje se dobro slaganje modela četiri odvojena faktora s podacima
- c) Očekuju se interkorelacije među supskalama približne dobivenima u izvornoj verziji upitnika

3. Provjeriti ostale pokazatelje konstruktne valjanost MDMQ

Hipoteze:

- a) Očekuje se pozitivna povezanost samopouzdanja pri donošenju odluka s adaptivnim, a negativna s neadaptivnim načinima donošenja odluka
- b) Očekuje se pozitivna povezanost samopoštovanja i samopouzdanja pri donošenju odluka
- c) Očekuje se pozitivna povezanost samopoštovanja i adaptivnog načina donošenja odluka te negativna s neadaptivnim načinima donošenja odluka
- d) Očekuju se negativne povezanosti zadovoljstva životom s neadaptivnim stilovima donošenja odluka te pozitivna povezanost s adaptivnim stilom
- e) Očekuje se pozitivna povezanost savjesnosti i pozornosti, a negativna povezanost s ostalim stilovima

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 177 sudionika, od čega 82,5% ženskih i 17,5% muških. Ciljana su populacija studenti različitih studijskih usmjerenja. Uzorak je prigodan pa su sudionici bili studenti različitih smjerova (psihologija, sociologija, filozofija) i studijskih godina na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Prosječna dob iznosila je 21,92 ($SD = 3,53$) godine, dok se raspon dobi kretao od 18 do 42 godine.

Instrumenti

Uz dolje navedene instrumente, sudionici su odgovorili na pitanja vezana uz sociodemografska obilježja, uključujući pitanja o: rodu, dobi, fakultetu, smjeru na fakultetu i studijskoj godini.

Melbourne DMQ – Upitnik donošenja odluka (engl. Melbourne Decision Making Questionnaire, Mann i sur., 1997)

MDMQ sastoji se od dva dijela. MDMQ I. sadrži 6 tvrdnji kojima se mjeri samopouzdanje pri donošenju odluka. MDMQ II. sadrži 22 čestice s četiri supskale kojima se mjere preferirani obrasci i strategije nošenja sa stresom pri donošenju odluka: pozornost (engl. *Vigilance*; 6 čestica), nesigurnost (engl. *Hypervigilance*; 5 čestica), odugovlačenje/prokrastinacija (engl. *Procrastination*; 5 čestica) i prenošenje odgovornosti (engl. *Buck-passing*; 6 čestica).

Sudionici su, na oba dijela upitnika, davali odgovore na skali od tri stupnja (0 – „Nije istinito za mene“, 1 – „Nekad je istinito“ i 2 – „Istinito za mene“). Rezultati na MDMQ I. dobiva se zbrajanjem odgovora na sva pitanja pa tako rezultat može varirati od 0 do 12 gdje viši rezultat označava više samopouzdanje pri donošenju odluka. Rezultati na supskalama MDMQ II. dobivaju se tako da se za svaku supskalu izračuna aritmetička sredina svih odgovora na pripadnim česticama. Tako je minimalan rezultat na svim supskalama 0, a maksimalan 2. Viši rezultat označava višu izraženost određenog stila donošenja odluka.

Mann i suradnici (1997) izvještavaju o pouzdanosti, mjerene Cronbach alfa, od 0,80 za supskalu pozornost, 0,87 za prenošenje odgovornosti, 0,81 za odugovlačenje te 0,74 za nesigurnost. Pouzdanost MDMQ I. iznosila je $\alpha = 0,74$ (Mann i sur. 1998). Konfirmatornom

faktorskom analizom dobili su dobro slaganje modela s podacima (GFI 0,92, $AGFI$ 0,90, $RMSR$ 0,05, χ^2/df omjer 9,01).

IPIP-20S (Andreis i sur., 2021)

IPIP-20S skraćena je verzija upitnika IPIP-50. Upitnik mjeri Velepetore dimenzije ličnosti: Ekstraverziju (primjer čestice: „Unosim živost u neku zabavu“), Ugodnost (npr.: „Suosjećam s drugima“), Savjesnost (npr.: „Volim red“), Emocionalnu stabilnost (npr.: „Uglavnom se osjećam opušteno“) i Intelpekt (npr.: „Brzo shvaćam različite stvari“).

Skala se sastoji od 20 čestica s po četiri čestice za svaku supskalu. Skala odgovora Likertovog je tipa od 5 stupnjeva, od kojih 1 označava *posve netočno*, a 5 *posve točno*. Faktorskom analizom pokazana je stabilna peterofaktorska struktura te su pokazane projekcije čestica na ciljane faktore. Ukupni rezultat određuje se za svaku dimenziju na način da se izračuna prosječna vrijednost 4 pripadajuće čestice nakon rekodiranja negativno usmjerenih čestica. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije kreće se između 0,645 i 0,784 te je prihvatljiva uzevši u obzir mali broj čestica (Andreis i sur., 2021). U ovome istraživanju dobivene su sljedeće pouzdanosti na supskalama: ekstraverzija $\alpha = 0,797$, ugodnost $\alpha = 0,722$, savjesnost $\alpha = 0,658$, emocionalna stabilnost $\alpha = 0,82$ i intelekt $\alpha = 0,686$.

Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg Self-Esteem Scale, Rosenberg, 1965)

Rosenbergova skala samopoštovanja mjeri globalno i jednodimenzionalno samopoštovanje, a sastoji se od niza tvrdnji povezanih s osjećajem vlastite vrijednosti i samoprihvatanjem (primjer čestice: „Sposoban sam raditi i izvršavati zadatke podjednako uspješno kao i većina drugih ljudi“). Sastoji se od 10 čestica, od kojih je 5 u pozitivnom, a 5 u negativnom smjeru. Skala za odgovore Likertovog je tipa od 5 stupnjeva, od 1 koji označava *uopće se ne slažem*, do 5 označavajući *potpuno se slažem*.

Ukupan se rezultat dobiva zbrajanjem odgovora na svim česticama (obrnuto se boduju negativno usmjerene čestice) te viši rezultat označava veći stupanj samoiskazanog samopoštovanja. Mogući raspon rezultata kreće se od 10 do 50. Za potrebe ovog istraživanja korišten je hrvatski prijevod Rosenbergove skale samoštovanja (Mirjanić i Milas, 2011), čiji Cronbach alpha koeficijent iznosi $\alpha = 0,86$. U ovome istraživanju dobivena je pouzdanost $\alpha = 0,911$.

Mjerenje zadovoljstva životom

Zadovoljstvo (globalno) životom mjereno je jednom česticom koja glasi: „Koliko ste sveukupno zadovoljni svojim životom?“. Ispitanici su odgovor davali na skali od 10 stupnjeva (od 1 do 10) gdje je viši rezultat označavao veće zadovoljstvo životom.

Lauri Korajlija i suradnice (2019) u svome su istraživanju koristile dva načina mjerenja pouzdanosti. Koeficijenti pouzdanosti unutarnje konzistencije uz korištenje formule za korekciju zbog atenuacije iznosili su 0,64 na studentskom uzorku te 0,74 na uzorku odraslih. Eksplanatornom faktorskom analizom, u koju su uključene čestice Ljestvice zadovoljstva životom (engl. *Satisfaction with Life Scale*, SWSL) i čestica koja samostalno predstavlja mjeru zadovoljstva životom, dobivene veličine komunaliteta samostalne čestice iznose 0,70 na studentskom uzorku i 0,77 na uzorku odraslih osoba. Navedene veličine komunaliteta procjene su pouzdanosti te čestice. Dobivene vrijednosti mjera pouzdanosti upućuju na zadovoljavajuću razinu pouzdanosti mjerenja zadovoljstva životom jednom česticom (Lauri Korajlija i sur., 2019). Kako bi se provjerila kriterijska valjanost korištenja jedne čestice za mjerenje zadovoljstva životom korišten je stupanj njene povezanosti sa SWSL ljestvicom koje su na uzorcima iznosile $r = 0,70$, $r = 0,82$ i $r = 0,80$. Konstruktna valjanost provjerena je usporedbom povezanosti zadovoljstva životom mjerenog jednom česticom i rezultata na SWSL ljestvici s mjerama općeg psihičkog distresa. Rezultati ukazuju na zadovoljavajuću konstruktu valjanost mjere jednom česticom te da je ta mjera snažnije povezana s mjerama općeg psihičkog distresa od SWSL ljestvice.

Postupak

Pilot istraživanje

Prije provedbe ovog istraživanja obavljeno je pilot istraživanje koje je uključivalo preliminarni prijevod MDMQ I. i II. te provjeru pouzdanosti i faktorske strukture upitnika.

Prijevod upitnika učinio se tako da su oba dijela upitnika prevedena na hrvatski jezik (1). Taj se prijevod zatim poslao bilingvalnoj osobi koja je čestice natrag prevela na engleski jezik (2). U konzultacijama s tom osobom učinjeno je još nekoliko preinaka (3). Čestica 7 - „*Even after I have made a decision I delay acting upon it*“ prevedena je na dva različita načina koja su oba uvrštena u pilot istraživanje kako bi se odredilo koja verzija bolje odgovara

hrvatskom uzorku. Jedan prijevod navedene čestice nalazio se na uobičajenom mjestu u upitniku, dok je drugi prijevod stavljen kao zadnja čestica. Nakon provedbe pilot istraživanja učinjeno je još nekoliko promjena u svrhu poboljšanja sadržajne valjanosti čestica (4). Sve verzije prijevoda mogu se vidjeti u Prilogu 1.

Pilot istraživanje provedeno je kroz prosinac 2022. i siječanj 2023. godine. Uzorak je bio prigodan, sudionici su prikupljeni tehnikom snježne grude, dok je sudjelovanje bilo dobrovoljno. Istraživanje je provedeno *online* na način da je u studentske grupe poslana poveznica na platformu *Google* Obrazac. Upitnik je ispunilo 139 sudionika od kojih je 105 ženskog roda, 33 muškog roda, a jedna je osoba ne binarna. Sudionici su bili u dobi od 18 do 40 godina, dok je prosječna dob 22,05 godine ($SD = 2,515$). Od 139 sudionika 130 bili su studenti.

Tablice s rezultatima faktorske analize pilot istraživanja mogu se vidjeti u Prilogu 2. Na temelju tih rezultata, neke su čestice izmijenjene (sve izmjene vidljive su u Prilogu 1). Pouzdanost supskala dobivena je računanjem Cronbach alfa koeficijenta pouzdanosti. Pouzdanost supskale prenošenje odgovornosti je visoka ($\alpha = 0,861$), supskale pozornosti zadovoljavajuća ($\alpha = 0,765$), supskale odugovlačenja također visoka ($\alpha = 0,806$) te supskale nesigurnosti zadovoljavajuća ($\alpha = 0,772$). Na supskali odugovlačenja između dva oblika 7. čestice odabrana je čestica 7. b jer je bila bolje saturirana faktorom.

Glavno istraživanje

Prikupljanje podataka za istraživanje provedeno je uživo kroz travanj i svibanj 2024. godine. Istraživanje je provedeno grupno, na kraju različitih predavanja, na način da je sudionicima na projektoru prikazan *QR* kod čijim su skeniranjem otvorili *Google* Obrazac. Prije početka ispunjavanja, sudionicima je naglašeno kako je istraživanje dobrovoljno i anonimno, kao i da u bilo kojem trenutku mogu odustati od ispunjavanja istraživanja. Također, sudionici su obavješteni da će se dobiveni podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe, da će se analizirati na grupnoj razini te im je objašnjena svrha istraživanja i dana detaljna uputa o načinu ispunjavanja. Uz usmenu uputu, u prvom odjeljku *Google* Obrasca, napisane su iste informacije te su nastavkom sudjelovanja sudionici dali svoj pristanak. Sudionici su redom rješavali: sociodemografska pitanja, pitanje kojim se mjerilo zadovoljstvo životom, MDMQ I., MDMQ II., IPIP 20S i Rosenbergovu skalu samopoštovanja.

Za obradu prikupljenih podataka korišten je programski paket *IBM SPSS Statistics 26* (IBM Corp., 2019) i *Jamovi 2.3.28* (The jamovi project, 2022).

Rezultati

Deskriptivna statistika i analiza pouzdanosti

Pouzdanost MDMQ I. i II. utvrđena je metodom unutarnje konzistencije, odnosno Cronbach alfa koeficijentom, koji se temelji na interkorelacijama između čestica (Cronbach, 1951). Dobiveni koeficijenti pouzdanosti upućuju na zadovoljavajuću pouzdanost MDMQ I. (samopouzdanja pri donošenju odluka), supskala pozornosti i nesigurnosti te na dobru pouzdanost supskala prenošenja odgovornosti i prokrastinacije. U Tablici 1 prikazane su pouzdanosti i deskriptivni podaci za MDMQ I. i supskale MDMQ II. Tablica 1 također pokazuje više srednje rezultate na supskalama pozornosti i nesigurnosti.

Tablica 1. *Pouzdanost i deskriptivni podaci po supskalama MDMQ*

Supskala	Cronbach alfa	min	max	M	SD
Samopouzdanje pri donošenju odluka	0,795	2	12	8,763	2,657
Pozornost	0,795	0,33	2	1,660	0,385
Prenošenje odgovornosti	0,872	0	2	0,859	0,554
Odugovlačenje/prokrastinacija	0,856	0	2	0,939	0,579
Nesigurnost	0,738	0	2	1,119	0,496

Tablica 2 prikazuje analizu pojedinih čestica po supskalama MDMQ. Zbog malog broja čestica u supskalama korištena je korigirana povezanost čestice s ukupnim rezultatom na supskali koja ujedno predstavlja i procjenu osjetljivosti same čestice. Najslabiju takvu korelaciju na supskali pozornosti ima čestica 12 „Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke“. Izbacivanjem navedene čestice povećala bi se i pouzdanost te supskale (vidi Tablicu 2). Ostale su čestice jače povezane s ukupnim rezultatom na pozornosti te su procjene pouzdanosti, ukoliko se čestica izbacila iz upitnika, manje od procijenjenog koeficijenta pouzdanosti za cijelu supskalu.

Na supskali prenošenja odgovornosti najmanju korelaciju s ukupnim rezultatom imaju čestice 17 „Ne donosim odluke osim ako doista moram“ i 19 „Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene“.

Čestica 5 „Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku“ ima slabiju povezanost s rezultatom supskale odugovlačenja od ostalih čestica. Unatoč tome njena osjetljivost je i dalje dobra.

Posljednja supskala – nesigurnost, kao i supskala pozornosti, sadrži nešto slabije osjetljive čestice i manju pouzdanost od ostalih supskala. Od čestica ove supskale najlošiju korelaciju s ukupnim rezultatom ima čestica 22 „Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu“, no njenim se uklanjanjem iz upitnika ne bi dobilo na pouzdanosti.

Čestice MDMQ I. imaju slabe do umjerene povezanosti s ukupnim rezultatom, pri čemu najslabiju osjetljivost imaju čestice 2 „Osjećam se manje vrijedno u odnosu na većinu ljudi kada je u pitanju donošenje odluka“ i 6 „Drugi me ljudi lako uvjere da je njihova odluka bolja od moje“.

Tablica 2. Analiza čestica MDMQ

	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>r_{iu}</i>	<i>α ako se izbací čestica</i>
Samopouzdanje				
1. Vjerujem u svoju sposobnost donošenja odluka.	1,50	0,575	0,660	0,739
2. Osjećam se manje vrijedno u odnosu na većinu ljudi kada je u pitanju donošenje odluka.	1,44	0,673	0,497	0,776
3. Mislim da dobro donosim odluke.	1,49	0,585	0,608	0,750
4. Osjećam se toliko obeshrabreno da odustajem od donošenja odluka.	1,53	0,649	0,586	0,754
5. Odluke koje donesem ispadnu dobro.	1,50	0,575	0,511	0,772
6. Drugi me ljudi lako uvjere da je njihova odluka bolja od moje.	1,30	0,712	0,459	0,788
Pozornost				
2. Volim razmotriti sve opcije.	1,83	0,419	0,578	0,763
4. Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa.	1,55	0,612	0,612	0,748
6. Razmatram kako najbolje provesti odluku.	1,69	0,541	0,634	0,743
8. Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija.	1,63	0,599	0,632	0,743

12. Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke.	1,71	0,504	0,371	0,801
16. Jako pazim prije nego odlučim.	1,55	0,583	0,497	0,777
<hr/> Prenošenje odgovornosti				
3. Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima.	0,69	0,674	0,727	0,841
9. Izbjegavam (sam/a) donositi odluke.	0,78	0,709	0,744	0,837
11. Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka.	0,80	0,739	0,699	0,845
14. Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi.	0,90	0,654	0,629	0,847
17. Ne donosim odluke osim ako doista moram.	0,79	0,751	0,593	0,865
19. Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene.	1,19	0,726	0,595	0,863
<hr/> Odugovlačenje/prokrastinacija				
5. Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku.	1,10	0,744	0,582	0,849
7. Čak i kad sam već donio odluku, odgađam ju provesti (u djelo).	1,05	0,685	0,625	0,837
10. Kada trebam donijeti odluku, dosta odugovlačim prije nego počnem razmišljati o njoj.	0,99	0,746	0,728	0,811
18. Odgađam donijeti odluke sve dok nije prekasno.	0,71	0,732	0,658	0,829
21. Odgađam donositi odluke.	0,85	0,726	0,764	0,810
<hr/> Nesigurnost				
1. Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak.	1,14	0,628	0,526	0,685
13. Mogućnost da sitnice pođu po zlu može me potaknuti da naglo promijenim prioritete.	1,07	0,739	0,534	0,679
15. Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja.	0,97	0,730	0,551	0,672

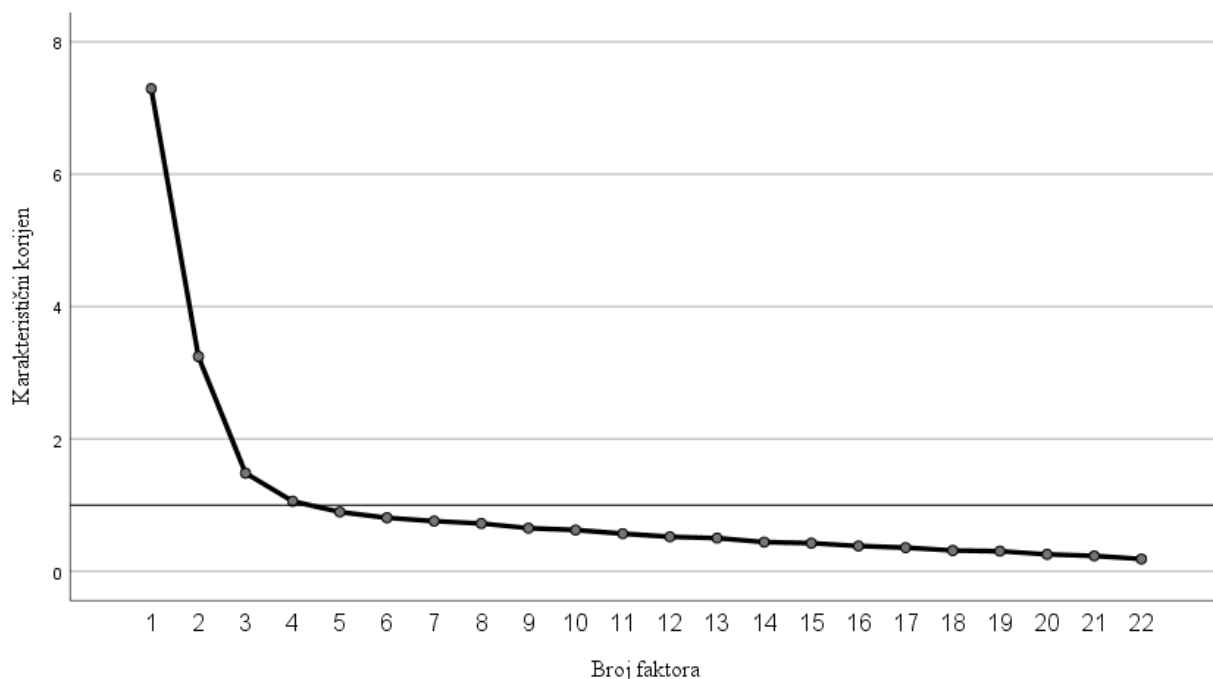
20. Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka ispravna.	1,14	0,759	0,497	0,694
22. Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu.	1,27	0,687	0,399	0,728

r_{iu} – korelacija čestice i ukupnog rezultata na supskali uz korekciju

Eksploratorna faktorska analiza

Kako bi se utvrdila faktorska struktura drugog dijela upitnika (MDMQ II.), provedena je eksploratorna faktorska analiza. U tu je svrhu korištena analiza zajedničkih faktora, odnosno metoda u kojoj u analizu ulazi reducirana korelacijska matrica s procijenjenim komunalitetima. Korištena je ortogonalna rotacija faktorskih osi (*varimax*). Broj faktora koji su ekstrahirani unaprijed je određen na četiri faktora u skladu s brojem faktora dobivenih u izvornom radu. U prilog zadržavanju četiri faktora ide i Kaiser-Guttmanov kriterij za zadržavanje faktora prema kojemu inicijalni karakteristični korijeni trebaju biti veći od 1 što se može vidjeti u Tablici 3. Na temelju analize krivulje karakterističnih korijena trebali bi se zadržati oni faktori koji su na krivulji smješteni prije nego se krivulja izravna, tj. prije završetka naglog pada. Na grafičkom se prikazu karakterističnih korijena (*scree-plot*; Slika 2) vidi da se nagli pad završava nakon trećeg faktora, dok se blagi pad vidi i nakon četvrtog faktora.

Preduvjeti za provođenje faktorske analize zadovoljeni su što je vidljivo iz vrijednosti $KMO = 0,887$ i značajnosti Bartletovog testa sfericiteta ($\chi^2 = 1795,632$, $df = 231$, $p < 0.001$). U Tablici 3 vidljivi su karakteristični korijeni po pojedinim faktorima te postoci objašnjene varijance faktorima. Tablica 4 prikazuje saturacije čestica na faktorima. Čestice su poredane prema pripadnosti pojedinom faktoru, a saturacije manje od 0.3 nisu prikazane.

Slika 2. Grafički prikaz vrijednosti karakterističnih korijena (scree-plot) MDMQ II.

Tablica 3. Karakteristični korijeni faktora, postotak objašnjene varijance i kumulativni postotak objašnjene varijance MDMQ II.

Faktor	Inicijalni karakteristični korijeni			Sume kvadratnih opterećenja nakon rotacije		
	Ukupno	% objašnjene varijance	Kumulativni %	Ukupno	% objašnjene varijance	Kumulativni %
1	7,293	33,152	33,152	3,695	16,795	16,795
2	3,245	14,748	47,900	2,933	13,331	30,126
3	1,482	6,735	54,635	2,714	12,336	42,462
4	1,057	4,803	59,437	1,818	8,262	50,724

Tablica 4. Saturacije čestica na faktorima

	Faktor			
	Prenošenje odgovornosti	Odugovlačenje/ prokrastinacija	Pozornost	Nesigurnost
2. Volim razmotriti sve opcije			0,651	
4. Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa			0,708	
6. Razmatram kako najbolje provesti odluku			0,714	
8. Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija			0,751	
12. Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke			0,408	
16. Jako pazim prije nego odlučim			0,573	
3. Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima	0,751			
9. Izbjegavam (sam/a) donositi odluke	0,737			
11. Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka	0,616	0,367		
14. Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi	0,707			
17. Ne donosim odluke osim ako doista moram	0,495	0,385		
19. Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene	0,659			
5. Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku		0,509		0,354
7. Čak i kad sam već donio odluku, odgađam ju provesti (u djelo)		0,616		0,366
10. Kada trebam donijeti odluku, dosta odugovlačim prije nego što počnem razmišljati o njoj	0,307	0,731		
18. Odgađam donijeti odluke sve dok nije prekasno	0,426	0,597		
21. Odgađam donositi odluke	0,394	0,711		
1. Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak	0,409			0,429
13. Mogućnost da sitnice pođu po zlu može me potaknuti da naglo promijenim prioritete	0,379			0,407
15. Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja		0,313		0,633
20. Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka ispravna		0,349	0,314	0,459
22. Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu				0,423

Prvi rotirani faktor odgovara prenošenju odgovornosti. Na ovome faktoru većina čestica ima visoku saturaciju faktorom, pri čemu najveću ima čestica 3 „Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima“. Čestica s najslabijim, ali ipak zadovoljavajućim, zasićenjem faktorom je 17. čestica „Ne donosim odluke osim ako doista moram“. Osim toga, na ovoj se čestici vidi da je zasićena i faktorom odugovlačenja. Slabu saturaciju navedenim faktorom ima i čestica 11

„Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka“. Prvim su faktorom zasićene i neke čestice koje bi teoretski trebale pripadati faktoru odugovlačenja (10, 18 i 21) te faktoru nesigurnosti (1 i 13).

Drugi faktor može se povezati s odugovlačenjem, odnosno prokrastinacijom. Čestica 5 „Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku“ ima nešto nižu saturaciju faktorom od ostalih čestica. Najviše zasićenje drugim faktorom ima čestica 10 „Kada trebam donijeti odluku, dosta odugovlačim prije nego što počnem razmišljati o njoj“. Ostale čestice imaju dobre saturacije faktorom odugovlačenja. Svaka od čestica ovog faktora ima zasićenja i na drugim faktorima; ranije navedeni faktor prenošenje odgovornosti te nesigurnost (5 i 7).

Treći faktor označava pozoran stil donošenja odluka. Ovdje je najlošije zasićenje faktorom dobiveno na čestici 12 „Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke“, čijim bi se izuzećem iz upitnika ujedno i povećala pouzdanost pripadne supskale. Najjaču zasićenost ovim faktorom ima čestica 8 „Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija“.

Nesigurnost odgovara četvrtom faktoru. Na ovome faktoru većina čestica ima niska zasićenja faktorom. Najvišu zasićenost faktorom nesigurnosti ima čestica 15 „Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja“. Ova čestica zasićena je i drugim faktorom, kao i čestica 20. Čestica 20 „Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka ispravna“ sadrži saturacije na čak tri faktora, koji su redom: nesigurnost, odugovlačenje i pozornost. Čestice 1 i 13 saturirane su, osim četvrtim, i prvim faktorom.

Konfirmatorna faktorska analiza

Konfirmatorna faktorska analiza napravljena je u programu *Jamovi 2.3.28*. (The jamovi project, 2022). Model je testiran *CFI (Comparative Fit Index)* indeksom te *TLI (Tucker-Lewis Index)* indeksom čije su vrijednosti vidljive u Tablici 5. Vrijednosti navedenih indeksa upućuju na prihvatljivo slaganje modela s podacima. Razina pogreške mjerena *RMSEA* indikatorom upućuje na prihvatljivo slaganje modela s podacima. Indeks slaganja χ^2 (vidi Tablicu 6), ne bi smio biti značajan kako bi se model prihvatio te prema ovom indeksu model ne bi bio prihvaćen. Unatoč tome, dobivena vrijednost $\chi^2/df = 1,857$ upućuje na dobro slaganje modela s podacima.

Tablica 5. Mjere slaganja modela s podacima

CFI	TLI	RMSEA	RMSEA razina pouzdanosti 90%	
			Niža	Viša
0,897	0,882	0,0691	0,0581	0,0800

Tablica 6. Odgovaranje modela podacima

χ^2	df	p
375	203	< 0,001

Povezanosti među konstruktima

Povezanosti između MDMQ I. i supskala MDMQ II. mogu se vidjeti u Tablici 7. Dobivene su negativne umjerene korelacije između samopouzdanja pri donošenju odluka i supskala prenošenja odgovornosti, odugovlačenja i nesigurnosti. Iako slaba, dobivena je i značajna pozitivna povezanost samopouzdanja pri donošenju odluka sa supskalom pozornosti. Pozornost nije povezana ni s jednom drugom supskalom, dok su ostale supskale međusobno umjereno pozitivno povezane. Najveća korelacija dobivena je između odugovlačenja i nesigurnosti.

Tablica 7. Korelacije MDMQ I. i II.

	2	3	4	5
1. MDMQ I. samopouzdanje	0,270**	-0,680**	-0,599**	-0,555**
2. Pozornost	–	-0,070	-0,070	0,073
3. Prenošnje odgovornosti		–	0,659**	0,609**
4. Odugovlačenje			–	0,679**
5. Nesigurnost				–

* p<0,05, ** p<0,01

Tablica 8 prikazuje povezanosti samopouzdanja pri donošenju odluka i stilova donošenja odluka sa zadovoljstvom životom i samopoštovanjem. Zadovoljstvo životom slabo je pozitivno povezano sa samopouzdanjem pri donošenju odluka, dok je s odugovlačenjem i nesigurnosti

slabo negativno povezano. Samopoštovanje mjereno Rosenbergovom skalom samopoštovanja umjereno je pozitivno povezano sa samopouzdanjem pri donošenju odluka. Nesigurnost je umjereno negativno, dok su prenošenje odgovornosti i odugovlačenje slabo negativno povezani sa samopoštovanjem.

Tablica 8. *Korelacije MDMQ I. i II. sa zadovoljstvom životom i samopoštovanjem*

	Zadovoljstvo životom	Samopoštovanje
MDMQ I. samopouzdanje	0,336**	0,628**
Pozornost	0,101	0,220**
Prenošenje odgovornosti	-0,162*	-0,419**
Odugovlačenje	-0,373**	-0,473**
Nesigurnost	-0,391**	-0,545**

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Odnos osobina ličnosti i MDMQ I. i II. može se vidjeti u Tablici 9. Ekstraverzija, savjesnost i intelekt slabo su, a emocionalna je stabilnost umjereno i pozitivno povezana sa samopouzdanjem pri donošenju odluka. Prenošenje odgovornosti pokazalo se slabo negativno povezano s ekstraverzijom, savjesnošću i intelektom. Slaba do umjerena negativna povezanost dobivena je kod savjesnosti i emocionalne stabilnosti s odugovlačenjem. Naposljetku, nesigurnost je negativno i slabo povezana sa savjesnošću te negativno i umjereno s emocionalnom stabilnošću.

Tablica 9. *Korelacije MDMQ I. i II. s osobinama ličnosti*

	Emocionalna				
	Ekstraverzija	Ugodnost	Savjesnost	stabilnost	Intelekt
MDMQ I. samopouzdanje	0,335**	0,120	0,389**	0,506**	0,337**
Pozornost	0,042	0,119	0,227**	0,170*	0,231**
Prenošenje odgovornosti	-0,330**	-0,040	-0,396**	-0,286**	-0,358**
Odugovlačenje	-0,247**	-0,176**	-0,534**	-0,454**	-0,226**
Nesigurnost	-0,235**	-0,118	-0,382**	-0,468**	-0,215**

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Rasprava

Glavni cilj ovog istraživanja bila je psihometrijska validacija MDMQ – Upitnika donošenja odluka na uzorku hrvatskih studenata. U tu svrhu obavljena je provjera pouzdanosti, faktorske valjanosti, uključujući eksploratornu i konfirmatornu faktorsku analizu te mjere konvergentne i divergentne valjanosti.

Pouzdanosti dobivene na ovom uzorku slične su pouzdanostima dobivenima u izvornom radu (Mann i sur., 1997) te pilot istraživanju (rezultati u Prilogu 2). MDMQ I. ima dobru pouzdanost. Čestice 2 i 6 ove skale imaju najslabiju povezanost s ukupnim rezultatom na supskali. Supskala prenošenja odgovornosti, sukladno očekivanjima, ima visoku te ujedno i najbolju pouzdanost od svih supskala. Navedena se supskala pokazala najpouzdanijom u radovima ostalih autora, (Mann i sur., 1997; Filipe i sur., 2020; Cardona Isaza i sur., 2022) kao i u pilot istraživanju. Povezanosti čestica s (korigiranim) rezultatom supskale umjerene su do visoke što sugerira dobru diskriminativnost čestica. Nešto slabiju, ali i dalje visoku pouzdanost ima supskala odugovlačenje/prokrastinacija što je također u skladu s očekivanjima temeljenim na prijašnjim radovima. Treba naglasiti kako je ovako visoka pouzdanost dobivena usprkos vrlo malom broju čestica (5). Čestice ove supskale također pokazuju dobru diskriminativnost. Supskala pozornost ima dobru pouzdanost, što je nešto slabije od očekivanog. Iako autori izvještavaju o visokoj pouzdanosti ove supskale, drugi prijevodi (Filipe i sur., 2020; Cardona Isaza i sur., 2022) i pilot istraživanje to ne uspijevaju. Međutim, pregledom Cronbach alfa mjere ukoliko se izbacila čestica „Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke“ pokazuje da bi izbacivanjem te čestice pouzdanost narasla na visoku. S obzirom na malen i homogen uzorak, treba uzeti u obzir da je dobiveno možda odraz pogreške uzorkovanja. Ostale su čestice ove supskale umjereno povezane s ukupnim rezultatom na supskali. Najslabiju pouzdanost ima supskala nesigurnost. Ovakva je pouzdanost sukladna prijašnjim istraživanjima. Slabija se pouzdanost možda može objasniti malim brojem čestica (5). Povezanosti čestica ove supskale sa samom supskalom nešto su niže nego kod ostalih supskala.

Sudionici su, u prosjeku, imali najviše vrijednost na supskali pozornosti što je ujedno i jedini zdrav i racionalan stil donošenja odluka (Mann i sur., 1997). Takav rezultat upućuje na to da većina sudionika u najvećoj mjeri donosi odluke na adekvatan način. Sljedeća supskala, prema srednjem rezultatu na supskali, je preveliki oprez, a nakon nje redom slijede odugovlačenje i prenošenje odgovornosti. Dobiveni rezultati pokazuju da se od svih neadekvatnih načina donošenja odluka, na ovom uzorku, najviše oslanja na preveliki oprez.

Prosječni rezultat sudionika na MDMQ I. pokazuje da oni postižu više vrijednosti na skali samopouzdanja pri donošenju odluka u odnosu na srednju vrijednost.

U svrhu utvrđivanja faktorske strukture MDMQ II. provedena je eksploratorna faktorska analiza. Korištena je analiza zajedničkih faktora te ortogonalna rotacija faktorskih osi (*varimax*). Unaprijed je određen broj faktora na četiri, kako je dobiveno u originalnom radu (Mann i sur., 1997). Četverofaktorska struktura potvrđena je i Kaiser-Guttmanovim kriterijem za zadržavanje faktora i analizom grafičkog prikaza krivulje karakterističnih korijena. Nakon provedene rotacije prvim faktorom (prenošenje odgovornosti) objašnjeno je 16,795 % varijance, drugim (odugovlačenje) je objašnjeno dodatnih 13,331 %, trećim faktorom (pozornost) objašnjeno je još 12,336 % varijance, a četvrtim (nesigurnost) dodatnih 8,262 % varijance. Tako ukupan postotak objašnjene varijance svim ekstrahiranim faktorima iznosi 50,724 %.

Samim pogledom na tablicu saturacija čestica na faktorima (Tablica 4) vidi se kako velik broj čestica ima saturacije na više faktora. To su najvećim djelom čestice supskala prenošenja odgovornosti, odugovlačenja i nesigurnost, tj. supskala koji se odnose na neadaptivne stilove donošenja odluka. S druge strane, sve su čestice koje pripadaju supskali pozornosti saturirane istim faktorom, koji odgovara istoimenom stilu donošenja odluka.

Prvi faktor imenovan je prema istoimenoj supskali – prenošenje odgovornosti. Većina čestica supskale prenošenja odgovornosti imaju dobra zasićenja ovim faktorom. Dvije čestice koje pripadaju ovom faktoru imaju zasićenja i drugim faktorom (odugovlačenje): „Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka“ i „Ne donosim odluke osim ako doista moram“. Moguće objašnjenje razlika između ovih čestica i ostalih čestica na pripadnoj skali je što ostale čestice na neki način uključuju postojanje druge osobe koja će ipak donijeti odluku umjesto osobe. Dodatno, značenje dviju navedenih čestica više se veže i uz izbjegavanje odlučivanja. Stoga ne čudi zasićenje faktorom odugovlačenja kojim se nastoji što dulje izbjeći donošenje odluke. Čini se da je ono što odvaja prvi i drugi faktor sama namjera da osoba donese odluku. U prenošenju odgovornosti manja je namjera da osoba odluku (samostalno) donese, dok kod odugovlačenja postoji namjera za donošenje odluke, ali se ono odugovlači.

Čestice koje pripadaju faktoru odugovlačenja imaju prihvatljiva do dobra zasićenja faktorom s time da je svaka od čestica zasićena i nekim drugim faktorom. Čestice „Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku“ i „Čak i kad sam već donio odluku, odgađam ju provesti (u djelo)“ slabe saturacije imaju na faktoru nesigurnosti. Kako nesigurnost karakterizira slabljenje fokusa (Cardona Isaza i sur., 2022), manje saturacije navedenih čestica ovim faktorom čine se opravdanima. Sve ostale čestice odugovlačenja, iako

imaju bolja zasićenja na odugovlačenju, također imaju zasićenja na prvom faktoru. Postojanje saturacija na ova dva faktora mogu se objasniti time što se oba načina donošenja odluka povezuju sa tzv. obrambenim izbjegavanjem, tj. nastojanjem da se pronađe trenutni (makar kratkotrajni) izlaz iz situacije koja zahtijeva donošenje odluke (Mann i sur., 1997; Filipe i sur., 2020).

Treći faktor odnosi se na pozornost. Čestica „Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke“ ima dosta nisku zasićenost ovim faktorom, a ranije je navedeno da ista čestica smanjuje pouzdanost ove supskale. Ista je čestica, u pilot istraživanju, imala lošije zasićenje; stoga je, u pokušaju poboljšana sadržajne valjanosti čestice, ona u ovom istraživanju izmijenjena. Ostale čestice, većinom, imaju dobre do visoke saturacije isključivo faktorom pozornosti što ide u prilog tezi o postojanju jednog adekvatnog načina donošenja odluka.

Posljednji faktor, nesigurnost, ima najlošija zasićenja pripadnih čestica. Većinom su ta zasićenja prihvatljiva, no na istim su česticama dobivene saturacije i drugim faktorima. Čestica „Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak“ ima sličnu količinu saturacije prvim faktorom (prenošenje odgovornosti). Slična situacija ponavlja se i kod čestice „Mogućnost da sitnice pođu po zlu može me potaknuti da naglo promijenim prioritete“. Najviše zasićenje nesigurnošću ima čestica „Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja“ uz postojanje slabog zasićenja i na faktoru odugovlačenja. U ovom bi se slučaju, također, zasićenost čestica različitim faktorima moglo objasniti slabijom funkcionalnošću ostalih strategija te njihovom međusobnom povezanošću.

Dobivene su visoke međusobne povezanosti supskala nesigurnosti, prenošenja odgovornosti i odugovlačenja. Navedeno je u skladu s teorijskim očekivanjima, prema kojima ovisno o vremenskom ograničenju i drugim pritiscima, jedna osoba može primijeniti previše oprezan stil ili više izbjegavajući (odugovlačenje i prenošenje odgovornosti) te ih čak i izmjenjivati (Filipe i sur., 2020). Time se može objasniti i velika količina projekcija čestica na različitim faktorm. Usprkos visokim korelacijama među faktorima, konfirmatorna faktorska analiza potvrđuje postojanje 4 odvojena faktora u podlozi donošenja odluka pod stresom.

Nadalje, suprotno očekivanjima, nisu dobivene značajne negativne korelacije između pozornosti i ostalih načina donošenja odluka. Drugi autori, dobili su značajne negativne, ali vrlo male korelacije pozornosti i ostalih stilova, dok u pilot istraživanju također nisu dobivene značajne korelacije.

Dobivena je slaba pozitivna korelacija samopouzdanja pri donošenju odluka s pozornosti, dok je s ostalim stilovima dobivena umjerena negativna korelacija. Vrlo slične vrijednosti povezanosti dobili su i Filipe i suradnici (2020). Iz dobivenih povezanosti može se

zaključiti kako visoko samopouzdanje pri donošenju odluka ne znači nužno da osoba odluke donosi na pozoran (adaptivan) način. S druge strane, nisko samopouzdanje pri odlučivanju češće podrazumijeva i lošije obrasce donošenja odluka.

Slične, ali malo niže korelacije dobivene su između stilova donošenja odluka i samopoštovanja. Dobivene su umjerene negativne povezanosti samopoštovanja i neadekvatnih obrazaca, s time da je najveća povezanost dobivena sa stilom nesigurnosti. Osobe niskog samopoštovanja vjerojatnije će koristiti neadekvatne strategije donošenja odluka, do čega može doći zbog osjećaja nemoći uslijed smanjenog povjerenja u sebe (Starcke i Brand, 2012).

Dodatno, umjerena korelacija dobivena je između samopouzdanja pri donošenju odluka i samopoštovanja mjerenim Rosenbergovom skalom samopoštovanja. Navedeni upitnici mjere različite aspekte stava prema sebi pa je i umjerena povezanost dovoljna da se može reći da MDMQ I. ima dobru konstruktivnu valjanost.

Nije dobivena značajna povezanost pozornog stila donošenja odluka i zadovoljstva životom što nije u skladu s očekivanjima. Dobivena je neznatna negativna povezanost s prenošenjem odgovornosti te niska negativna povezanost odugovlačenja i nesigurnosti sa zadovoljstvom životom. Također, dobivena je pozitivna slaba povezanost zadovoljstva životom i samopouzdanja pri donošenju odluka. S obzirom na navedeno može se zaključiti da su osobe koje koriste neefektivne strategije donošenja odluka, uglavnom, manje zadovoljne životom, što se posebice odnosi na nesigurnost i odugovlačenje kao stilove donošenja odluka.

Pronađena je slaba negativna korelacija između ekstraverzije i prenošenja odgovornosti. Ovakav rezultat može se objasniti većom sklonosti ekstraverata da utječu na svoje socijalno okruženje i preuzimaju vodeće pozicije (Jensen-Campbell i Graziano, 2001). Dodatno, dobivene su slabe negativne povezanosti ekstraverzije s odugovlačenjem i nesigurnosti te slaba pozitivna povezanost sa samopouzdanjem pri donošenju odluka.

Dobivena je slaba pozitivna povezanost savjesnosti i pozornosti. Pozitivna povezanost savjesnosti s pozornosti i negativna s ostalim stilovima donošenja odluka odražavaju tendenciju savjesnih pojedinaca da budu perfekcionista i postavljaju si visoke standarde (Cruce i sur., 2012; Stoeber i sur., 2009). Umjerena negativna povezanost savjesnosti i odugovlačenja očekivana je s obzirom da savjesni pojedinci ne odgađaju obaveze (Lee i sur., 2006). Napokon, pronadena je i slaba negativna povezanost savjesnosti s prenošenjem odgovornosti i nesigurnosti.

Emocionalna stabilnost neznatno je pozitivno povezana s pozornosti te slabo negativno s prenošenjem odgovornosti. Nešto više, ali i dalje slabe negativne korelacije, dobivene su s odugovlačenjem i nesigurnosti. Postojanje negativne povezanosti emocionalne stabilnosti s

neefikasnim obrascima donošenja odluka može se objasniti činjenicom da takvi pojedinci teže podnose pritisak (Byrne i sur., 2015).

Osim slabih povezanosti intelekta s pozornim stilom donošenja odluka (u pozitivnom smjeru) i prenošenjem odgovornosti (u negativnom smjeru) pronađene su i slabe negativne povezanosti s odugovlačenjem i nesigurnosti. Pozoran način donošenja odluka podrazumijeva da si donositelj odluka razjašnjava željene ciljeve, razmatra niz alternativa i traži relevantne informacije (Mann i sur., 1997). Da bi osoba uopće mogla donositi odluke na pozoran način potrebno je da ima sposobnost traženja otkrivanja, razumijevanja, korištenja i uvažavanja složenih informacije što su sve karakteristike osoba s visoko izraženim intelektom (DeYoung, 2015).

Samopouzdanje pri donošenju odluka pokazalo se slabo pozitivno povezano s ekstraverzijom, savjesnošću i intelektom, a umjerena povezanost je dobivena s emocionalnom stabilnošću.

Ograničenja istraživanja i buduće implikacije

Ovo istraživanje ima nekoliko nedostataka koje je bitno istaknuti. Glavni nedostatak ovog istraživanja odnosi se na prigodan i malen uzorak zbog čega se zaključci ne mogu generalizirati na opću populaciju. Homogenost ovog uzorka očituje se u rodu (većina ženskih sudionica), dobi i obrazovanju. U budućnosti bi se ovaj upitnik trebao provjeriti na širem uzorku koji bi osim studenata trebao uključivati i zaposlene osobe u različitim sektorima na različitim pozicijama. S obzirom da upitnik mjeri stilove donošenja odluka pod stresom, bilo bi dobro provjeriti upitnik na populaciji ljudi koji rade visoko stresne poslove. Nadalje, proširenjem uzorka mogle bi se provjeriti razlike među različitim populacijama.

Kako na hrvatskom jeziku nema drugih validiranih upitnika koji mjere stilove donošenja odluka, s kojim bi se ovaj upitnik mogao usporediti, onemogućeno je kvalitetnije testiranje konstruktne valjanosti.

Unatoč ograničenjima, hrvatski prijevod upitnika MDMQ je koristan alat koji otvara mogućnost opsežnijeg istraživanja stilova donošenja odluka u Hrvatskoj. Korištenjem ovog validiranog instrumenta, hrvatski istraživači i stručnjaci mogu preciznije procijeniti stilove donošenja odluka među pojedincima u Hrvatskoj. Ovo može unaprijediti istraživanja u području psihologije, ali i pružiti korisne alate za praktičnu primjenu u organizacijama, školama, zdravstvenim ustanovama i savjetovalištim.

Zaključak

Cilj ovog rada bio je prijevod i psihometrijska validacija MDMQ – Upitnika donošenja odluka. Dobivene su dobre pouzdanosti supskala pozornosti ($\alpha = 0,795$), nesigurnosti ($\alpha = 0,738$) i samopouzdanja pri donošenju odluka ($\alpha = 0,795$) te visoke pouzdanosti supskala prenošenja odgovornosti ($\alpha = 0,872$) i odugovlačenja ($\alpha = 0,856$). Eksploratornom i konfirmatornom faktorskom analizom potvrđeno je postojanje četiri faktora. Neadekvatni stilovi donošenja odluka međusobno su umjereno povezani, dok pozornost nije povezana ni s jednim drugim stilom donošenja odluka. Također samopouzdanje pri donošenju odluka (MDMQ I.) umjereno je negativno povezano s prenošenjem odgovornosti, odugovlačenjem i nesigurnosti, a slabo pozitivno s pozornosti. Većina pretpostavljenih povezanosti supskala MDMQ sa samopoštovanjem, zadovoljstvom životom i osobinama ličnosti, djelomično je ili u potpunosti potvrđena. Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da prijevod Melbourne upitnika ima zadovoljavajuće i prihvatljive metrijske karakteristike.

Literatura

- Alexander, L. F., Oliver, A., Burdine, L. K., Tang, Y. i Dunlop, B. W. (2017). Reported maladaptive decision-making in unipolar and bipolar depression and its change with treatment. *Psychiatry Research*, 257, 386–392. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.08.004>
- Andreis, L., Jureta, J. i Mlačić, B. (2021, prosinac, 9.-11.). *Provjera upitnika IPIP-20 – skraćene verzije markera Velepeterog modela ličnosti* [Poster]. 3. međunarodni znanstvenostručni skup Odjela za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Zagreb, Hrvatska.
- Andrews, F. M. i Withey, S. B. (1976). *Social Indicators of Well-Being*. New York: Plenum Press. <https://doi.org/10.1007/978-1-4684-2253-5>
- APA Dictionary of Psychology (2018). *Decision making*. Pribavljeno 1.6.2024. s adrese <https://dictionary.apa.org/decision-making>
- Bubić, A. i Erceg, N. (2016). The role of decision making styles in explaining happiness. *Journal of Happiness Studies*, 19(1), 213–229. <https://doi.org/10.1007/s10902-016-9816-z>
- Byrne, K. A., Silasi-Mansat, C. D. i Worthy, D. A. (2015). Who chokes under pressure? The Big Five personality traits and decision-making under pressure. *Personality and Individual Differences*, 74, 22–28. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.009>
- Cardona Isaza, A. D. J., Chulia, A. T., González Barrón, R. i Montoya Castilla, I. (2021). Analysis of the psychometric properties of the Melbourne Decision Making Questionnaire in Colombian adolescents. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 53, 47-55. <https://doi.org/10.14349/rlp.2021.v53.6>
- Colakkadioglu, O. i Deniz, M. E. (2015). Study on the validity and reliability of Melbourne Decision Making Scale in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 10(10), 1434-1441. <https://doi.org/10.5897/ERR2015.2273>
- Costa Jr, P. T. i McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64(1), 21-50. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6401_2
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Cruce, S. E., Pashak, T. J., Handal, P. J., Munz, D. C. i Gfeller, J. D. (2012). Conscientious perfectionism, self-evaluative perfectionism, and the five-factor model of personality

- traits. *Personality and Individual Differences*, 53, 268–273
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.013>
- De Jesús Cardona-Isaza, A., Jiménez, S. V. i Montoya-Castilla, I. (2022). Decision-making styles in adolescent offenders and non-offenders: Effects of emotional intelligence and empathy. *Anuario de Psicología Jurídica*, 32(1), 51-60.
<https://doi.org/10.5093/apj2021a23>
- Deniz, M. (2006). The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision-making styles and decision self-esteem: An investigation with Turkish university students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 34(9), 1161-1170.
<https://doi.org/10.2224/sbp.2006.34.9.1161>
- Deniz, M. (2011). An investigation of decision making styles and the five-factor personality traits with respect to attachment styles. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(1), 105-113.
- DeYoung, C. G. (2015). Openness/intellect: A dimension of personality reflecting cognitive exploration. U M. Mikulincer, P. R. Shaver, M. L. Cooper i R. J. Larsen (ur.), *APA handbook of personality and social psychology, Vol. 4. Personality processes and individual differences* (str. 369 – 399). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/14343-017>
- Diener, E., Lucas, R. E. i Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. U C. R. Snyder i S. J. Lopez (ur.), *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press.
- Filipe, L., Alvarez, M. J., Roberto, M. S. i Ferreira, J. A. (2020). Validation and invariance across age and gender for the Melbourne Decision-Making Questionnaire in a sample of Portuguese adults. *Judgment and Decision Making*, 15(1), 135-148.
<https://doi.org/10.1017/S1930297500006951>
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26–42. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.26>
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American psychologist*, 48(1), 26–34. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.1.26>
- Harren, V. A. (1979). A model of career decision making for college students. *Journal of Vocational Behavior*, 14(2), 119-133. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(79\)90065-4](https://doi.org/10.1016/0001-8791(79)90065-4)
- IBM Corp. (2019). *IBM SPSS Statistics for Windows, Version 26.0*. Armonk, NY: IBM Corp.

- Jensen-Campbell, L. A. i Graziano, W. G. (2001). Agreeableness as a moderator of interpersonal conflict. *Journal of Personality*, 69, 323–362 <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00148>
- Johnston, J. H., Driskell, J. E. i Salas, E. (1997). Vigilant and hypervigilant decision making. *Journal of Applied Psychology*, 82(4), 614. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.82.4.614>
- Kahneman, D. (2013). Misliti, brzo i sporo. *Mozaik knjiga, Zagreb*.
- Lauri Korajlija, A., Mihaljević, I. i Jokić-Begić, N. (2019). Mjerenje zadovoljstva životom jednom česticom. *Socijalna psihijatrija*, 47(4), 449-469. <https://doi.org/10.24869/spsih.2019.449>
- Lee, D., Kelley, K. R. i Edwards, J. K. (2006). A closer look at relationships among trait procrastination, neuroticism, and conscientiousness. *Personality and Individual Differences*, 40, 27–37. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.05.010>
- Mann, L., Burnett, P., Radford, M. i Ford, S. (1997). The Melbourne Decision Making Questionnaire: An instrument for measuring patterns for coping with decisional conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10(1), 1-19. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0771\(199703\)10:1<1::AID-BDM242>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0771(199703)10:1<1::AID-BDM242>3.0.CO;2-X)
- Mann, L., Radford, M., Burnett, P., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Nakamura, H., Vaughan, G. i Yang, K. S. (1998). Cross-cultural differences in self-reported decision-making style and confidence. *International Journal of Psychology*, 33(5), 325-335. <https://doi.org/10.1080/002075998400213>
- McCrea, R. R. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175–215. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00970.x>
- Mirjanić, L. i Milas, G. (2011). Uloga samopoštovanja u održavanju subjektivne dobrobiti u primjeni strategija suočavanja sa stresom. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 20(3 (113)), 711-727. <https://doi.org/10.5559/di.20.3.06>
- Mlačić, B. (2002). Leksički pristup u psihologiji ličnosti: pregled taksonomija opisivača osobina ličnosti. *Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja*, 11(60-61), 553-576.
- Parker, A. M., De Bruin, W. B. i Fischhoff, B. (2007). Maximizers versus satisficers: Decision-making styles, competence, and outcomes. *Judgment and Decision Making*, 2(6), 342-350.
- Pavot, W. i Diener, E. (1993). Review of the satisfaction with life scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.5.2.164>

- Phillips, J. G. i Reddie, L. (2007). Decisional style and self-reported email use in the workplace. *Computers in Human Behavior*, 23(5), 2414-2428.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2006.03.016>
- Rahaman, H. S. (2014). Personality and decision making styles of university students. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 40(1), 138.
- Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). *Acceptance and commitment therapy. Measures package*, 61(52), 18.
- Rowe, A. J. i Mason, R. O. (1987). *Managing with style: A guide to understanding, assessing, and improving decision making*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Scott, S. G. i Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831.
<https://doi.org/10.1177/0013164495055005017>
- Starcke, K. i Brand, M. (2012). Decision making under stress: a selective review. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 36(4), 1228-1248.
<https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2012.02.003>
- Stoeber, J., Otto, K. i Dalbert, C. (2009). Perfectionism and the Big Five: Conscientiousness predicts longitudinal increases in self-oriented perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 47(4), 363–368. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.04.004>
- The jamovi project. (2022). *jamovi* (Verzija 2.3) [Računalni softver]. Pribavljeno s <https://www.jamovi.org>
- United States. Financial Crisis Inquiry Commission. (2011). *The financial crisis inquiry report: Final report of the national commission on the causes of the financial and economic crisis in the United States*. Government Printing Office.

Prilozi

Prilog 1. Sve verzije prijevoda upitnika

Tablica 2. Čestice prvog dijela Melbourne DMQ upitnika donošenja odluka – prvi prijevod

Originalna čestica	Prijevod čestice
I feel confident about my ability to make decisions	Vjerujem u svoju sposobnost donošenja odluka.
I feel inferior to most people in making decisions	Osjećam se manje vrijedno u odnosu na većinu ljudi kada je u pitanju donošenje odluka.
I think that I am a good decision maker	Mislim da dobro donosim odluke.
I feel so discouraged that I give up trying to make decisions	Osjećam se toliko obeshrabreno da odustajem od donošenja odluka.
The decisions I make turn out well	Odluke koje donesem ispadnu dobro.
It is easy for other people to convince me that their decision rather than mine is the correct one	Drugi me ljudi lako uvjere da je njihova odluka bolja od moje.

Navedeni prijevod MDMQ I. konačan je prijevod

Tablica 3. Čestice drugog dijela Melbourne DMQ upitnika donošenja odluka – prvi prijevod

Originalna čestica	Prijevod čestice
I feel as if I'm under tremendous time pressure when making decisions	Kada donosim odluke osjećam ogroman vremenski pritisak.
I like to consider all of the alternatives	Volim razmotriti sve opcije.
I prefer to leave decisions to others	Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima.
I try to find out the disadvantages of all alternatives	Pokušavam otkriti nedostatke svih alternativa.
I waste a lot of time on trivial matters before getting to the final decision	Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku.
I consider how best to carry out the decision	Razmišljam kako najbolje provesti odluku.
Even after I have made a decision I delay acting upon it	Čak i kad sam već donio odluku, odgađam djelovati u skladu s njom.

When making decisions I like to collect lots of information	Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija.
I avoid making decisions	Izbjegavam donositi odluke.
When I have to make a decision I wait a long time before starting to think about it	Kada trebam donijeti odluku, dugo čekam prije nego što počnem razmišljati o njoj.
I do not like to take responsibility for making decisions	Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka.
I try to be clear about my objectives before choosing	Pokušavam biti siguran u svoje ciljeve prije odlučivanja.
The possibility that small things might go wrong causes me to swing abruptly in my preferences	Mogućnost da će male stvari poći po zlu uzrokuju nagle promjene u mojim preferencijama.
If a decision can be made by me or another person I let the other person make it	Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, ostavljam donošenje odluke drugoj osobi.
Whenever I face a difficult decision I feel pessimistic about finding a good solution	Kad god se suočim s teškom odlukom, osjećam se pesimistično u vezi pronalaska dobrog rješenja.
I take a lot of care before choosing	Dobro razmislim prije odabira.
I do not make decisions unless I really have to	Ne donosim odluke osim ako doista moram.
I delay making decisions until it is too late	Odgađam donijeti odluke sve dok nije prekasno.
I prefer that people who are better informed decide for me	Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene.
After a decision is made I spend a lot of time convincing myself it was correct	Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka točna.
I put off making decisions	Odgađam donositi odluke.
I cannot think straight if I have to make decisions in a hurry	Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu.

Tablica 3. Čestice prvog dijela Melbourne DMQ upitnika donošenja odluka – povratni prijevod

Hrvatski prijevod	Povratni prijevod
Vjerujem u svoju sposobnost donošenja odluka.	I believe/I am confident in my decision making (capabilities/abilities)
Osjećam se manje vrijedno u odnosu na većinu ljudi kada je u pitanju donošenje odluka.	I feel less worthy compared to others when it comes to decision making.
Mislim da dobro donosim odluke.	I think I am good at decision making.
Osjećam se toliko obeshrabreno da odustajem od donošenja odluka.	I feel so discouraged that I give up on decision making.
Odluke koje donesem ispadnu dobro.	The decisions I make turn out good.
Drugi me ljudi lako uvjere da je njihova odluka bolja od moje.	Other people easily persuade me that their decisions are better than mine.

Tablica 4. Čestice drugog dijela Melbourne DMQ upitnika donošenja odluka – povratni prijevod

Hrvatski prijevod	Povratni prijevod
Kada donosim odluke osjećam ogroman vremenski pritisak.	When making decisions, I feel an enormous time pressure.
Volim razmotriti sve opcije.	I like to consider all options.
Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima.	I prefer to leave the decision making to others.
Pokušavam otkriti nedostatke svih alternativa.	I try to uncover the flaws in all alternatives.
Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku.	I waste a lot of time on trivial things before making the final decision.
Razmišljam kako najbolje provesti odluku.	I think about how to best put a decision into action.
Čak i kad sam već donio odluku, odgađam djelovati u skladu s njom.	Even when I have already made a decision, I put off acting upon it.
Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija.	When making decisions, I like to gather a lot of information.
Izbjegavam donositi odluke.	I avoid making decisions.
Kada trebam donijeti odluku, dugo čekam prije nego što počnem razmišljati o njoj.	When I need to make a decision, I wait a long time before I start thinking about it.

Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka.	I don't like taking responsibility for making decisions.
Pokušavam biti siguran u svoje ciljeve prije odlučivanja.	I try to be sure of my goals before making a decision.
Mogućnost da će male stvari poći po zlu uzrokuju nagle promjene u mojim preferencijama.	The possibility of little things going wrong causes sudden changes in my preferences.
Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, ostavljam donošenje odluke drugoj osobi.	If a decision can be made by me or another person, I leave the decision-making to them.
Kad god se suočim s teškom odlukom, osjećam se pesimistično u vezi pronalaska dobrog rješenja.	Whenever I am faced with a hard decision, I feel pessimistic about finding a good resolution.
Dobro razmislim prije odabira.	I think hard before deciding.
Ne donosim odluke osim ako doista moram.	I don't make decision unless I really have to.
Odglašam donijeti odluke sve dok nije prekasno.	I postpone making decisions until it's too late.
Dražje mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene.	I prefer it if better informed people decide for me.
Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka točna.	After I have made a decision, I spend a lot of time convincing myself that it was the right decision.
Odglašam donositi odluke.	I put off making decisions.
Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu.	I can't think clearly if I have to make a decision in a hurry.

Tablica 5. Čestice drugog dijela Melbourne DMQ upitnika donošenja odluka – pilot istraživanje i konačan prijevod

Pilot istraživanje

Konačan prijevod

Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak	Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak.
Volim razmotriti sve opcije	Volim razmotriti sve opcije.
Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima	Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima.
Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa	Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa.
Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku	Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku.
Razmatram kako najbolje provesti odluku	Razmatram kako najbolje provesti odluku.
Čak i kad sam već donio/la odluku, odgađam djelovati u skladu s njom. / Čak i kad sam već donio/la odluku, odgađam ju provesti (u djelo)	Čak i kad sam već donio/la odluku, odgađam ju provesti (u djelo).
Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija	Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija.
Izbjegavam donositi odluke	Izbjegavam (sam/a) donositi odluke.
Kada trebam donijeti odluku, dugo čekam prije nego što počnem razmišljati o njoj	Kada trebam donijeti odluku, dosta odugovlačim prije nego počnem razmišljati o njoj.
Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka	Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka.
Nastojim biti siguran u svoje ciljeve prije odlučivanja	Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke.
Mogućnost da će male stvari poći po zlu uzrokuju nagle promjene u mojim preferencijama	Mogućnost da sitnice pođu po zlu može me potaknuti da naglo promijenim prioritete.
Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi	Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi.
Kad god se suočim s teškom odlukom, osjećam se pesimistično u vezi pronalaska dobrog rješenja	Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja.

Dobro razmislim prije prije odabira
Ne donosim odluke osim ako doista moram
Odgađam donijeti odluke sve dok nije
prekasno
Draže mi je da osobe koje su bolje
informirane odluče za mene
Nakon što sam donio odluku, provodim
mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka
točna
Odgađam donositi odluke
Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram
donijeti na brzinu

Jako pazim prije nego odlučim.
Ne donosim odluke osim ako doista moram.
Odgađam donijeti odluke sve dok nije
prekasno.
Draže mi je da osobe koje su bolje
informirane odluče za mene.
**Nakon što sam donio odluku, provodim
mnogo vremena uvjeravajući se da je
odluka ispravna.**
Odgađam donositi odluke.
Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram
donijeti na brzinu.

Masno su otisnute one čestice koje su promijenjene u odnosu na prijašnju verziju

Tablica 4. Pouzdanost i deskriptivni podaci MDMQ I. i po supskalama MDMQ II.

Supskala	Cronbach alfa	min	max	M	SD
Samopouzdanje pri donošenju odluka	0,761	2	12	8,813	2,478
Pozornost	0,765	0	2	1,748	0,324
Prenošenje odgovornosti	0,861	0	2	0,859	0,550
Odugovlačenje/prokrastinacija	0,806	0	2	0,845	0,532
Nesigurnost	0,772	0	2	1,040	0,512

Tablica 2. Analiza čestica MDMQ (s obje verzije 7. čestice)

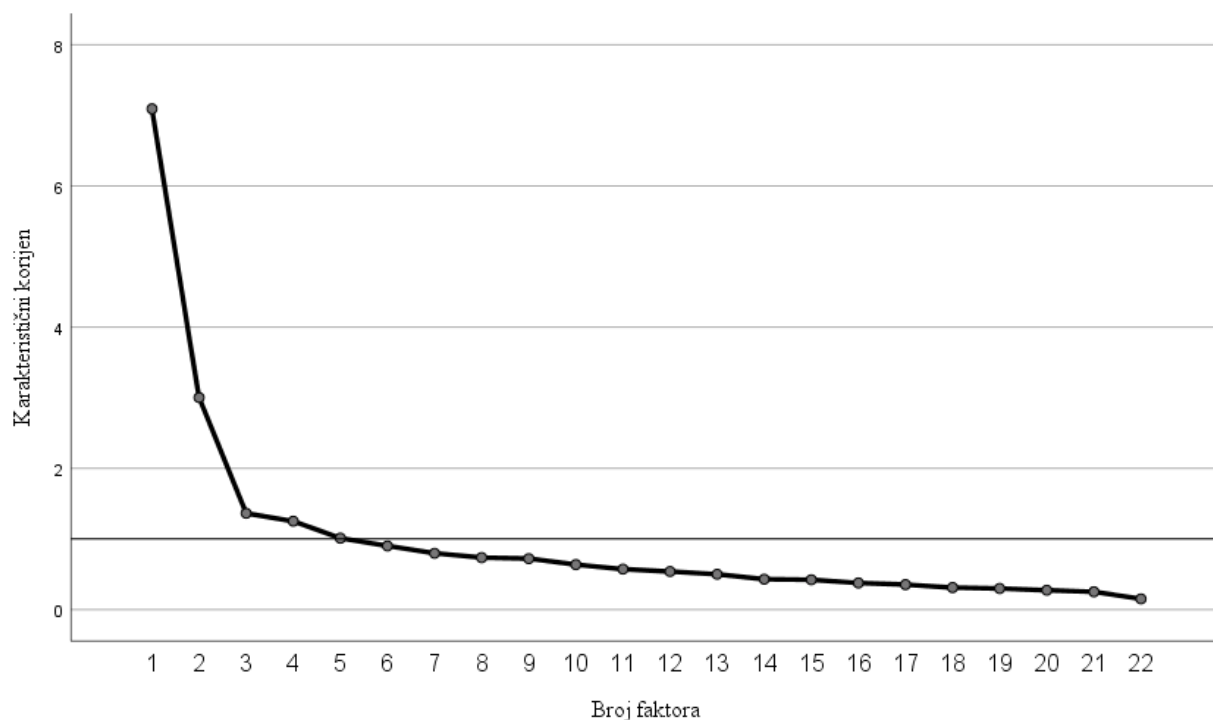
	M	sd	r_{iu}	α ako se izbací čestica
Samopouzdanje pri donošenju odluka				
Vjerujem u svoju sposobnost donošenja odluka	1,4964	0,569	0,617	0,697
Osjećam se manje vrijedno u odnosu na većinu ljudi kada je u pitanju donošenje odluka	1,4173	0,721	0,504	0,729
Mislim da dobro donosim odluke	1,4820	0,606	0,574	0,707
Osjećam se toliko obeshrabreno da odustajem od donošenja odluka	1,5324	0,617	0,560	0,710
Odluke koje donesem ispadnu dobro	1,4820	0,516	0,308	0,769
Drugi me ljudi lako uvjere da je njihova odluka bolja od moje	1,4029	0,622	0,466	0,736
Pozornost				
2. Volim razmotriti sve opcije.	1,85	0,416	0,541	0,724
4. Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa.	1,58	0,637	0,508	0,742
6. Razmatram kako najbolje provesti odluku.	1,81	0,409	0,550	0,722
8. Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija.	1,69	0,479	0,557	0,717

12. Nastojim biti načistu o tome što želim postići prije donošenja odluke.	1,83	0,398	0,382	0,759
16. Jako pazim prije nego odlučim.	1,73	0,490	0,563	0,715
<hr/> Prenošenje odgovornosti				
3. Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima.	0,79	0,717	0,684	0,832
9. Izbjegavam (sam/a) donositi odluke.	0,68	0,683	0,606	0,846
11. Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka.	0,88	0,717	0,720	0,825
14. Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi.	0,88	0,696	0,749	0,821
17. Ne donosim odluke osim ako doista moram.	0,76	0,721	0,643	0,840
19. Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene.	1,17	0,761	0,529	0,861
<hr/> Odugovlačenje/prokrastinacija				
5. Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku.	0,832	0,697	0,378	0,851
7. Čak i kad sam već donio/la odluku, odgađam djelovati u skladu s njom.	0,846	0,739	0,620	0,806
7.b Čak i kad sam već donio odluku, odgađam ju provesti (u djelo).	0,825	0,710	0,678	0,794
10. Kada trebam donijeti odluku, dosta odugovlačim prije nego počnem razmišljati o njoj.	0,821	0,697	0,598	0,810
18. Odgađam donijeti odluke sve dok nije prekasno.	0,840	0,696	0,689	0,792
21. Odgađam donositi odluke.	0,861	0,748	0,699	0,789
<hr/> Nesigurnost				
1. Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak.	1,13	0,635	0,580	0,720

13. Mogućnost da sitnice pođu po zlu može me potaknuti da naglo promijenim prioritete.	0,94	0,694	0,599	0,711
15. Kad god se suočim s teškom odlukom, pesimističan/na sam u vezi pronalaženja dovoljno dobrog rješenja.	0,85	0,761	0,558	0,725
20. Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka ispravna.	1,12	0,775	0,545	0,731
22. Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu.	1,17	0,666	0,448	0,760

Tablica 3. *Prikladnost uzorka*

Kaiser-Mayer-Olkin	0,866
Bartlettov test sfericiteta	Procjena χ^2
	1340,737
	Stupnjevi slobode
	231
	Značajnost
	< 0,001

Slika 1. Grafički prikaz karakterističnih korijena

Tablica 4. Karakteristični korijeni faktora, postotak objašnjene varijance i kumulativni postotak objašnjene varijance MDMQ II.

Faktor	Inicijalni karakteristični korijeni			Sume kvadratnih opterećenja nakon rotacije		
	Ukupno	% objašnjene varijance	Kumulativni %	Ukupno	% objašnjene varijance	Kumulativni %
1	7,092	32,237	32,237	3,210	14,592	14,592
2	3,002	13,648	45,884	2,949	13,405	27,998
3	1,364	6,201	52,085	2,352	10,690	38,688
4	1,251	5,688	57,773	2,241	10,184	48,872

Tablica 5. Saturacije čestica na faktorima

	Faktor			
	Prenošenje odgovornosti	Nesigurnost	Pozornost	Odugovlačenje
2. Volim razmotriti sve opcije			0,663	
4. Nastojim otkriti nedostatke svih alternativa			0,602	
6. Razmatram kako najbolje provesti odluku			0,638	
8. Kada donosim odluke, volim skupiti mnogo informacija			0,647	
12. Nastojim biti siguran u svoje ciljeve prije odlučivanja			0,430	
16. Dobro razmislim prije odabira			0,632	
3. Preferiram donošenje odluka ostaviti drugim ljudima	0,758			
9. Izbjegavam donositi odluke	0,524			0,498
11. Ne volim preuzimati odgovornost za donošenje odluka	0,622	0,533		
14. Ako odluku mogu donijeti ja ili druga osoba, prepuštam donošenje odluke drugoj osobi	0,739	0,317		
17. Ne donosim odluke osim ako doista moram	0,573			
19. Draže mi je da osobe koje su bolje informirane odluče za mene	0,518			
5. Gubim mnogo vremena na trivijalne stvari prije nego donesem konačnu odluku		0,544		
7. b Čak i kad sam već donio/la odluku, odgađam ju provesti (u djelo)		0,404		0,531
10. Kada trebam donijeti odluku, dugo čekam prije nego što počnem razmišljati o njoj		0,456		0,560
18. Odgađam donijeti odluke sve dok nije prekasno	0,437			0,707
21. Odgađam donositi odluke	0,403			0,669
1. Kada donosim odluke osjećam izniman vremenski pritisak	0,393	0,557		
13. Mogućnost da će male stvari početi po zlu uzrokuju nagle promjene u mojim preferencijama	0,331	0,564		
15. Kad god se suočim s teškom odlukom, osjećam se pesimistično u vezi pronalaska dobrog rješenja		0,561		0,327
20. Nakon što sam donio odluku, provodim mnogo vremena uvjeravajući se da je odluka točna		0,562		
22. Ne mogu jasno razmišljati ako odluku moram donijeti na brzinu		0,505		

Tablica 6. Mjere slaganja modela s podacima

CFI	TLI	RMSEA	RMSEA razina pouzdanosti 90%	
			Niža	Viša
0,897	0,881	0,0681	0,0540	0,0817

Tablica 7. Odgovaranje modela podacima

χ^2	df	p
299	182	< 0,001